СОВЕТ НАРМОНСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ ЛАИШЕВСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
422630 с. Нармонка,
ул. Молодежная , д.12 а
тел: 4-62-24

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЛАЕШ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ НАРМОНКА АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ БАШЛЫГЫ
422630 Нармонка авылы,
Яшьләр урамы, 12 а нчы йорт,
тел: 4-62-24

2023елның 21 декабре 204 номер

КАРАР

«Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районы Нармонка авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында

«Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы һәм «Муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәвенә алу турында» 2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ номерлы Федераль законнар, «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә, «Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы проекты буенча гавами тыңлаулар нәтиҗәләрен исәпкә алып, Нармонка авыл җирлеге Советы **КАРАР ИТТЕ:**

1. «Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итәргә(кушымта).
2. Әлеге карарны законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен юстиция органына җибәрергә.
3. Әлеге карар «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 статьясындагы 8 өлеше нигезендә үз көченә керә дип билгеләргә.
4. Үз көчен югалткан дип танырга:

- Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге Советының 2017 елның 08 декабрендәге 86 номерлы карары белән кабул ителгән Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районы Нармонка авыл җирлеге Уставы;
- «Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2018 елның 20 июлендәге 113нче номерлы Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге Советы карары;

- Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр кертү турында» 2019 елның 11 ноябрендәге 165нче номерлы Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге Советы карары;

- Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр кертү турында» 2020 елның 21 мартындагы 190нчы номерлы Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге Советы карары;

- «Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2021елның 27 октябрендәге 89нчы номерлы Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге Советы карары.

5. Әлеге карарны һәм аңа кушымтаны махсус мәгълүмат стендларында урнаштырырга, һәм Интернет телекоммуникация челтәрендәге Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында http://pravo.tatarstan.ru. веб–адресы буенча бастырып чыгарырга (халыкка җиткерергә).

6.Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Нармонка авыл җирлеге советы башлыгы Н.И.Миннуллинага йөкләргә.

Башлык-Татарстан Республикасы
Лаеш муниципаль районы Нармонка
авыл җирлеге Советы рәисе **И. Ф. Мөбәрәкшин**

Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль
районы Нармонка авыл җирлеге Советының
2023 елның 21 декабрендәге 204 номерлы
карарына кушымта

«Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районы
Нармонка авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге
Уставы

I БҮЛЕК. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 маддә. Муниципаль берәмлекнең исеме һәм хокукый статусы

1. Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге муниципаль берәмлегенә авыл җирлеге статусы бирелде.

2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме - «Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге (алга таба текст буенча - авыл җирлеге).

3. Муниципаль берәмлек - Нармонка авыл җирлеге Татарстан Республикасының Лаеш муниципаль районы составына керә.

2 маддә. Авыл җирлегенең территориаль төзелеше

1. Җирлек территориясе составына Нармонка торак пункты керә.

2. Җирлекнең административ үзәге-Нармонка авылы.

3. Авыл җирлеге чикләре "Лаеш муниципаль районы "муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында" 2005 елның 31 гыйнварындагы 28-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.

4. Авыл җирлеге территориясе составына милек рәвешләренә һәм максатчан билгеләнешенә карамастан җирләр керә.

5. Авыл җирлеге чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору законнарда билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы законы белән гамәлгә ашырыла.

3 маддә. Гражданнарның авыл җирлегендә җирле үзидарәне гамәлгә ашыру хокукы

1. Авыл җирлегендә җирле үзидарә Россия Федерациясе гражданнары тарафыннан җирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка рәвешләрендә катнашу юлы белән, шулай ук җирле үзидарәнең әлеге Уставта каралган сайланулы һәм башка органнары аша гамәлгә ашырыла.

2. Гражданнар җирле үзидарәне җенесенә, расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, мөлкәти һәм вазыйфаи хәленә, дингә мөнәсәбәтенә, ышануларына, иҗтимагый берләшмәләргә каравына карамастан, турыдан-туры да, үз вәкилләре аша да гамәлгә ашыруга тигез хокукларга ия.

Авыл җирлеге территориясендә даими яисә күбесенчә яшәүче чит ил гражданнары җирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенең халыкара шартнамәләре һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия булалар.

3. Гражданнар җирле үзидарә органнарына һәм авыл җирлеге җирле үзидарәсе вазыйфаи затларына турыдан-туры мөрәҗәгать итәргә, җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат алырга хокуклы.

4. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, әгәр законда башкасы каралмаган булса, һәркемгә аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагыла торган документлар һәм материаллар белән танышу мөмкинлеген, шулай ук гражданнарның авыл җирлеге җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында башка тулы һәм дөрес мәгълүмат алу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш.

5. Авыл җирлегенең җирле үзидарә органнары массакүләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысул белән гражданнарга җирлек һәм аның аерым территорияләрен үстерүнең иң мөһим мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хуҗалык эше, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр һәм хезмәтләр челтәрен үстерү, социаль ташламалар, җәмәгать тәртибен саклауның торышы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында даими рәвештә хәбәр итәләр.

6. Гражданнар, оешмалар, әгәр үзләренең хокуклары һәм ирекләре бозылган дип санасалар, җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының карарларына, гамәлләренә (гамәл кылмавына) судта дәгъва белдерергә хокуклы.

4 маддә. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнары структурасы

1. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнары структурасына Нармонка авыл җирлеге Советы, Нармонка авыл җирлеге башлыгы, Нармонка авыл җирлеге Башкарма комитеты һәм әлеге Устав нигезендә төзелә торган башка органнар керә.

2. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән гамәлгә ашырыла.

5 маддә. Авыл җирлегенең җирле әһәмияттәге мәсьәләләре

1. Авыл җирлегенең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) авыл җирлеге бюджеты проектын төзү һәм карау, авыл җирлеге бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп торуны гамәлгә ашыру, авыл җирлеге бюджеты үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау;

2) авыл җирлегенең җирле салымнарын һәм җыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару;

3) авыл җирлеге муниципаль милкендәге мөлкәткә ия булу, аннан файдалану һәм аның белән эш итү;

4) авыл җирлеге торак пунктлары чикләрендә янгын куркынычсызлыгының беренчел чараларын тәэмин итү;

5) авыл җирлегендә яшәүчеләрне элемтә, җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәтләре күрсәтү белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

6) авыл җирлегендә яшәүчеләрнең ялын оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

7) авыл җирлеге территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, авыл җирлегенең рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру;

8) авыл җирлеге архив фондларын төзү;

9)) җирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы җирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларыннан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалидларның файдалана алуын тәэмин итү таләпләрен үтәү, күрсәтелгән Кагыйдәләр нигезендә җирлек территориясен төзекләндерүне оештыру;

10) адреслашу объектларына адреслар бирү, адресларны үзгәртү, юкка чыгару, урам-юл челтәре элементларына исемнәр (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның җирле әһәмиятендәге автомобиль юлларыннан тыш), авыл җирлеге чикләрендәге планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, юкка чыгару, мәгълүматны дәүләт адреслы реестрында урнаштыру;

11) авыл хуҗалыгы җитештерүен үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

12) балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру, яшьләр сәясәтен гамәлгә ашыруда катнашу, яшьләрнең хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен тәэмин итү һәм яклау чараларын эшләү һәм гамәлгә ашыру, яшьләр сәясәтен гамәлгә ашыруның төп юнәлешләре буенча муниципаль программалар эшләү һәм гамәлгә ашыру, җирлектә яшьләр сәясәтен гамәлгә ашыру мониторингын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

13) җәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыру;

14) каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнашу;

15) ритуаль хезмәт күрсәтүләрне оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту;

16) Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә авыл җирлеге чикләрендә халыкны су белән тәэмин итүне, су чыгаруны, халыкны ягулык белән тәэмин итүне оештыру;

17) авыл җирлеге торак пунктлары чикләрендәге җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеге;

18) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, авыл җирлеге территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

19) авыл җирлегендә яшәүчеләрнең күпләп ял итүе өчен шартлар тудыру һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыру, моңа гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр полосаларына ирекле керүен тәэмин итү дә керә.

20) Россия Федерациясе гражданлык законнары нигезендә үз белдеге белән төзелгән корылманы җимерү турында карар, үз белдеге белән төзелгән корылманы җимерү яисә аны капиталь төзелеш объектларын рөхсәт ителгән төзүнең, реконструкцияләүнең җир белән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләрендә, территорияне планлаштыру документларында билгеләнгән рөхсәт ителгән иң чик параметрларына яисә федераль законнарда билгеләнгән капиталь төзелеш объектлары параметрларына туры китерү турында карар кабул итү.

2. Федераль кануннар нигезендә авыл җирлеге җирле үзидарә органнары җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча үз вәкаләтләренең бер өлешен гамәлгә ашыруны Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә авыл җирлеге бюджетыннан муниципаль район бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар исәбеннән аларга тапшыру турында Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районы җирле үзидарә органнары белән килешүләр төзергә хокуклы".

6маддә. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнарының авыл җирлекләренең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү хокуклары

1. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы:

1) авыл җирлеге музейларын булдыру;

2) авыл җирлегендә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;

3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашу;

4) авыл җирлеге территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм авыл җирлеге территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыруга ярдәм күрсәтү;

6) авыл җирлеге территориясендәге муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү чараларын оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашу;

7) муниципаль янгыннан саклау оештыру;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

9) кеше хокукларын тәэмин итүгә җәмәгать контролен һәм мәҗбүри тоту урыннарындагы затларга ярдәм итүне гамәлгә ашыручы иҗтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтү;

10) "Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында"1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия иҗтимагый берләшмәләре тарафыннан төзелгән оешмаларга ярдәм күрсәтү;

11) Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак законнары нигезендә гражданнарга муниципаль торак фондыннан торак урыннары бирү;

12) хуҗасыз хайваннар белән эш итү эшчәнлеген гамәлгә ашырганда чаралар оештыру;

13) алкоголь, наркотик яисә башка төрле токсик исерек хәлдәге затларга ярдәм күрсәтү гамәлләрен гамәлгә ашыру;

14) полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына күрсәтелгән вазыйфаны биләү чорына торак урын бирү;

15) "Кулланучылар хокукларын яклау турында"1992 елның 7 февралендәге 2300-I номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру;

16) "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында"Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыру;

17) инвалидларның, сәламәтлеге мөмкинлекләре чикләнгән затларның Физик культурасын һәм спортын, адаптив физик культураны һәм адаптив спортны үстерүгә ярдәм күрсәтү.

2. Авыл җирлегенең җирле үзидарә органнары әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләрне хәл итәргә, башка дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга (аларгаРоссия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 маддәсе нигезендә аларга тапшырылмаган) ,әгәр бу федераль законнарда каралса, шулай ук башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары компетенциясенә кертелмәгән һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан тыш, авыл җирлеге бюджеты керемнәре һәм чигерүләрнең өстәмә нормативлары буенча салым керемнәре исәбеннән кертелмәгән башка мәсьәләләрне хәл итәргә хокуклы.

7 маддә. Авыл җирлегенең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы

Авыл җирлегенең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы федераль кануннар һәм җирле үзидарә турында Татарстан Республикасы кануннары нигезендә гамәлгә ашырыла.

8 маддә. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре

Авыл җирлеге җирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

1) авыл җирлеге җирле үзидарә органнарының авыл җирлеген социаль-икътисадый үстерүгә юнәлдерелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда катнашуы;

2) авыл җирлеге җирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында шартнамәләр (килешүләр) төзү;

3) даими йә вакытлыча координацияләү, консультация, киңәш бирү һәм башка эш органнары төзүе;

4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында авыл җирлеге Советының закон чыгару инициативасы;

5) үзара эшчәнлекнең законнарда билгеләнгән башка рәвешләре.

9 маддә. Авыл җирлеге муниципаль хезмәтен хокукый җайга салу

Авыл җирлегендә муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу, муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне, муниципаль хезмәткәр статусын, муниципаль хезмәтне узу шартларын һәм тәртибен билгеләүне кертеп, "Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында" 2007 елның 02 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль закон, муниципаль хезмәт турында 2013 елның 25 июнендәге 50-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы кодексы һәм авыл җирлегенең муниципаль хокукый актлары белән гамәлгә ашырыла.

10 маддә. Авыл җирлегенең муниципаль контроле

1. Җирле үзидарә органнары җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча кабул ителгән муниципаль хокукый актларда билгеләнгән таләпләрнең үтәлешенә муниципаль контроль оештыралар һәм гамәлгә ашыралар, ә контрольнең тиешле төрләре федераль законнар белән җирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән очракларда шулай ук федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән таләпләрнең үтәлешенә муниципаль контроль оештыралар һәм гамәлгә ашыралар.

2. Муниципаль контроль төрләрен оештыру һәм гамәлгә ашыру "Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында"2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон белән җайга салына.

II бүлек. ХАЛЫКНЫҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ТУРЫДАН-ТУРЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ РӘВЕШЛӘРЕ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУЫ

11 маддә. Халыкның җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның авыл җирлеге җирле үзидарәсен гамәлгә ашыруда катнашу рәвешләре

Авыл җирлеге халкы җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыра һәм җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге рәвешләрдә катнаша:

1) җирле референдум;

2) муниципаль сайлаулар;

3) җирле үзидарә депутатын, сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирү;

4) авыл җирлеге чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;

5) гражданнарның хокук булдыру инициативасы;
6) территориаль иҗтимагый үзидарә;

7) гавами тыңлаулар;

8) гражданнар җыелышы;

9) гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы);

10) гражданнар җыены;

11) гражданнардан сораштыру;

12) гражданнарның җирле үзидарә органнарына мөрәҗәгатьләре;

13) җирле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы;

14) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләр.

12 маддә. Авыл җирлегенең җирле референдумы

1. Җирле референдум федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне халык тарафыннан турыдан-туры хәл итү максатларында үткәрелә.

2. Җирле референдум авыл җирлегенең бөтен территориясендә"Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында" 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм "Җирле референдум турында" 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән, анда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып, "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

Гражданнарның җирле референдумда катнашу хокуклары гарантияләре, шулай ук җирле референдумны әзерләү һәм уздыру тәртибе Федераль закон һәм "җирле референдум турында"2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнә.

3. Җирле референдумда яшәү урыны авыл җирлеге чикләрендә урнашкан Россия Федерациясе гражданнары катнашырга хокуклы. Россия Федерациясе гражданнары җирле референдумда гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә яшерен тавыш биреп катнашалар.

4. Җирле референдум үткәрү турында карар авыл җирлеге Советы тарафыннан түбәндәгеләр инициативасы буенча кабул ителә:

1) җирле референдумда катнашу хокукына ия гражданнар;

2) уставларында сайлауларда һәм (яисә) референдумнарда катнашу каралган һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм вакытларда теркәлгән сайлау берләшмәсе, башка иҗтимагый берләшмә;

3) авыл җирлеге Советы һәм алар бергәләп күрсәткән авыл җирлеге башлыгы.

5. Гражданнар, сайлау берләшмәләре, әлеге маддәнең 4 өлешендәге 2 пунктында күрсәтелгән башка иҗтимагый берләшмәләр инициативасы буенча җирле референдумны билгеләү шарты булып шушы инициативаны хуплап имзалар җыю тора, аларның саны район территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар саныннан биш процент тәшкил итәргә тиеш, әмма 25 имзадан ким була алмый.

6. Авыл җирлеге Советы һәм авыл җирлеге башлыгы тарафыннан бергәләп чыгарылган референдум үткәрү инициативасы авыл җирлеге Советы карары һәм авыл җирлеге башлыгы карары белән рәсмиләштерелә.

7. Авыл җирлеге Советы җирле референдумны авыл җирлеге Советына җирле референдум үткәрү инициативасы белән чыгу турындагы документлар кергән көннән алып 30 көн эчендә билгели.

Әгәр җирле референдум авыл җирлеге Советы тарафыннан билгеләнгән срокларда билгеләнмәгән булса, референдум гражданнарның, сайлау берләшмәләренең, авыл җирлеге башлыгының, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының, Татарстан Республикасы Сайлау комиссиясенең яисә прокурорның мөрәҗәгате нигезендә суд тарафыннан билгеләнә. Суд билгеләгән җирле референдум җирле референдумның муниципаль сайлауларын уздыру буенча сайлау комиссиясе тарафыннан оештырыла, ә аны уздыруны тәэмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең Башкарма органы яисә җирле референдум уздыруны тәэмин итү суд тарафыннан йөкләнгән башка орган тарафыннан гамәлгә ашырыла.

8. Тавыш бирү йомгаклары һәм җирле референдумда кабул ителгән карар рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

9. Җирле референдумда кабул ителгән карар авыл җирлеге территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яисә авыл җирлеге җирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаҗ түгел.

10. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнары җирле референдумда кабул ителгән карарның үтәлешен алар арасында әлеге Уставта билгеләнгән вәкаләтләр бүлешү нигезендә тәэмин итәләр.

11. Җирле референдум уздыру турындагы карарга, шулай ук җирле референдумда кабул ителгән карарга гражданнар, җирле үзидарә органнары, прокурор, федераль закон белән вәкаләт бирелгән дәүләт хакимияте органнары тарафыннан суд тәртибендә шикаять белдерелергә мөмкин.

13 маддә. Авыл җирлегендә муниципаль сайлаулар

1. Авыл җирлегендә муниципаль сайлаулар авыл җирлеге Советы депутатларын гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә яшерен тавыш бирү юлы белән сайлау максатларында үткәрелә.

2. Авыл җирлеге Советы депутаты итеп тавыш бирү көненә 18 яше тулган һәм сайлау хокукына ия Россия Федерациясе гражданы сайлана ала.

3. Муниципаль сайлаулар авыл җирлеге Советы тарафыннан билгеләнә. Муниципаль сайлауларны билгеләү турындагы карар тавыш бирү көненә кадәр 90 көннән дә иртәрәк һәм 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш. Әлеге карар кабул ителгән көннән алып 5 көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларында рәсми басылып чыгарга тиеш.

Вакытыннан алда сайлаулар билгеләгәндә әлеге маддәдә күрсәтелгән сроклар кимендә өчтән бер өлешкә кыскартылырга мөмкин.

Федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгеләнгән очракларда муниципаль сайлаулар муниципаль сайлаулар һәм җирле референдум үткәрү буенча сайлау комиссиясе тарафыннан билгеләнә.

4. Муниципаль сайлауларны әзерләү һәм уздыру сайлау комиссияләренә үз компетенцияләре чикләрендә йөкләнә.

5. Авыл җирлеге Советы депутатларын сайлаулар "Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында" 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль Законда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

6. Авыл җирлеге Советы депутатлары сайлау округына сайлаучылар вәкиллегенең уртача нормасы нигезендә төзелә торган бермандатлы сайлау округлары буенча сайлана.

7. Тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның иң күп тавышын җыйган теркәлгән кандидат бермандатлы сайлау округы буенча сайланган дип таныла.

Әгәр авыл җирлеге Советы депутатларын сайлауларда бермандатлы сайлау округында тавыш бирү бер кандидатура буенча үткәрелсә, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның кимендә 50 процентын җыйган кандидат сайланган дип санала. Теркәлгән кандидатлар тарафыннан тавышлар саны тигез булганда, элегрәк теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

8. Авыл җирлеге Советына депутатлар сайлау нәтиҗәләре рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

14 маддә. Авыл җирлеге Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү

1. Авыл җирлеге Советы депутаты, шул исәптән авыл җирлеге башлыгы, законда һәм әлеге уставта билгеләнгән нигезләрдә һәм тәртиптә сайлаучылар тарафыннан чакыртып алынырга мөмкин.

2. Авыл җирлеге Советы депутатын чакыртып алу нигезләре булып депутатның суд тәртибендә расланган конкрет хокуксыз карарлары яки гамәлләре (гамәлсезлеге) тора, алар сайлаучыларның аңа ышанычын шик астына куя һәм авыл җирлеге Башлыгының депутатлык бурычларын яки бурычларын үтәмәүдә, депутат, авыл җирлеге Башлыгы статусына туры килмәгән гамәлләр башкаруда һәм башка"Россия Федерациясе Конституциясе, Татарстан Республикасы Конституциясенең, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарын

һәм башка норматив хокукый актларны әлеге Устав һәм башка муниципаль норматив хокукый актлары хокук бозуларында чагыла.

3. Авыл җирлеге Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү халык инициативасы белән үткәрелә.

4. Авыл җирлеге Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү инициативасын күрсәтү һәм аны хуплап гражданнарның имзаларын җыю өчен муниципаль сайлауларда катнашу хокукына ия кимендә 10 кешедән торган инициатив төркем төзелә.

5. Инициатив төркем инициатив төркемне теркәү турындагы үтенечнамә белән муниципаль сайлаулар һәм җирле референдум уздыру буенча сайлау комиссиясенә мөрәҗәгать итә. Инициатив төркем үтенечнамәсендә депутатның аны чакыртып алу өчен нигез булып торган конкрет хокукка каршы карарына яисә гамәленә (гамәл кылмавына) күрсәтү булырга тиеш, аны биргән органның исеме яисә коды күрсәтелеп, паспортының яисә граждан паспортын алмаштыручы документының сериясе, номеры һәм аны бирү датасы, шулай ук инициатив төркемнең һәр әгъзасының яшәү урыны адресы күрсәтелергә тиеш, шулай ук, авыл җирлеге территориясендә аның исеменнән эш итәргә вәкаләтле затлар һәм төркемнәр дә. Инициатив төркем үтенечнамәсе күрсәтелгән төркемнең барлык әгъзалары тарафыннан имзаланырга тиеш. Үтенечнамәгә күрсәтелгән хокукка каршы карарлар яисә депутатның гамәлләре (гамәл кылмавы) расланган суд карары кушымта итеп бирелергә тиеш.

6. Инициатив төркемне теркәү, авыл җирлеге Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздыру инициативасын хуплап имзалар җыю, җыелган имзаларны тикшерү җирле референдум уздыру өчен законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Авыл җирлеге Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү авыл җирлеге Советы тарафыннан билгеләнә һәм "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында"2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып, җирле референдум үткәрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

8. Инициатив төркем үтенечнамәсен муниципаль сайлаулар һәм җирле референдум үткәрү буенча сайлау комиссиясе караганда, авыл җирлеге Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне авыл җирлеге Советы билгеләгәндә, тиешле депутат аны чакыртып алу өчен нигез буларак күрсәтелә торган хәлләр турында аңлатмалар бирергә, кирәкле документларны тапшырырга хокуклы. Күрсәтелгән депутат сайлау комиссиясе, авыл җирлеге советы утырышларын уздыру көненә кадәр өч көннән дә соңга калмыйча алдан ук, аларны уздыру вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр ителергә тиеш.

9. Авыл җирлеге Советы депутаты, аны чакыртып алу буенча тавыш бирү уздырганда, аны чакыртып алу өчен нигез буларак күрсәтелә торган хәлләр уңаеннан сайлаучыларга аңлатмалар бирү максатларында инициатив төркем белән бертигез нигезләрдә агитация алып бару хокукына ия.

10. Әгәр тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның кимендә яртысы чакыртып алу өчен тавыш бирсә, авыл җирлеге Советы депутаты, шул исәптән авыл җирлеге башлыгы да, чакыртып алынган дип санала.

11. Авыл җирлеге Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгаклары рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

12. Муниципаль сайлауларны һәм җирле референдумны уздыру буенча сайлау комиссиясе чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгакларын рәсми ясаганнан соң 5 көн эчендә инициатив төркемгә, авыл җирлеге Советына һәм авыл җирлеге Советының тиешле депутатына аны чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгаклары турында язма рәвештә хәбәр итә.

15 маддә. Авыл җирлеген үзгәртеп кору, чикләрен үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Авыл җирлеген үзгәртеп кору, чикләрен үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү күрсәтелгән чикләрне үзгәртүгә, авыл җирлеген үзгәртеп коруга халыкның ризалыгын алу максатларында үткәрелә.

2. Авыл җирлеген үзгәртеп кору, чикләрен үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында"2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән очракларда авыл җирлегенең бөтен территориясендә яки аның территориясенең бер өлешендә үткәрелә.

3. Авыл җирлеген үзгәртеп кору, чикләрен үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү авыл җирлеге Советы тарафыннан билгеләнә һәм "Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында" 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда һәм "җирле референдум турында" 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә, "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында"2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып үткәрелә.

4. Авыл җирлеге чикләрен үзгәртү, авыл җирлеген үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда авыл җирлегендә яшәүчеләрнең яртысыннан артыгы яисә авыл җирлегендә сайлау хокукына ия булган халыкның яртысыннан артыгы катнашса, узган дип санала. Әгәр әлеге үзгәрешләр өчен тавыш бирүдә авыл

җирлегендә яки авыл җирлегенең бер өлешендә яшәүчеләрнең яртысыннан артыгы тавыш биргән булса, авыл җирлеге чикләрен үзгәртүгә, авыл җирлеген үзгәртеп коруга халыкның ризалыгы алынган дип санала.

5. Авыл җирлеген үзгәртеп кору, чикләрне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү йомгаклары һәм кабул ителгән карарлар рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

16 маддә. Авыл җирлеге гражданнарының хокук чыгару инициативасы

1. Гражданнар әлеге Уставта һәм авыл җирлеге Советының норматив хокукый актында билгеләнгән тәртиптә хокук булдыру инициативасына хокуклы.

2. Сайлау хокукына ия гражданнарның инициатив төркеме сайлау хокукына ия авыл җирлегендә яшәүчеләрнең кимендә 3 процентын тәшкил итә.

3. Хокук булдыру инициативасын гамәлгә ашыру максатларында гражданнар түбәндәгеләргә хокуклы:

- гражданнарның яшәү (эшләү) урыны буенча җыелышларын һәм хокук иҗат итү инициативасы буенча фикер алышу һәм күрсәтү буенча башка күмәк чараларны оештырырга һәм уздырырга;

- хокук булдыру инициативасын күрсәтүне хуплап имзалар җыю буенча инициатив төркемнәр төзергә;

- авыл җирлегендә яшәүчеләрнең имзаларын җыярга һәм законнарга каршы килми торган ысуллар белән хокук чыгару инициативасын күрсәтүне хуплап агитация алып барырга.

4. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары гражданнарга хокук булдыру инициативасын гамәлгә ашыруда ярдәм итәргә тиеш.

5. Гражданнарның хокук чыгару инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты авыл җирлеге Советы тарафыннан аның ачык утырышында яисә авыл җирлеге башлыгы тарафыннан әлеге устав белән билгеләнгән компетенцияләренә ярашлы рәвештә ул кертелгән көннән алып өч ай эчендә мәҗбүри каралырга тиеш.

6. Гражданнарның хокук чыгару инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектын караганда гражданнарның инициатив төркеме вәкилләренә үз позицияләрен бәян итү мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш.

7. Гражданнарның хокук чыгару инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проектын карау процедурасы

тиешенчә авыл җирлеге Советы регламенты, авыл җирлеге башлыгының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

8. Гражданнарның хокук чыгару инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектын карау нәтиҗәләре буенча кабул ителгән дәлилле карар рәсми рәвештә язма рәвештә аны керткән гражданнарның инициатив төркеменә җиткерелергә тиеш.

17 маддә. Авыл җирлеге территориаль иҗтимагый үзидарәсе

1. Авыл җирлегендә территориаль иҗтимагый үзидарә турыдан-туры халык тарафыннан гражданнар җыелышлары һәм конференцияләре уздыру, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә органнары төзү юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Территориаль иҗтимагый үзидарә гражданнар яши торган түбәндәге территорияләр чикләрендә гамәлгә ашырыла: күпфатирлы торак йортка керү урыны; күпфатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; җирлек булмаган авыл торак пункты; гражданнар яши торган башка территорияләр.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре авыл җирлеге советы тарафыннан әлеге территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча авыл җирлегендә территориаль иҗтимагый үзидарә турында нигезләмәдә, авыл җирлеге Советы тарафыннан раслана торган тәртиптә билгеләнә.

4. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория башка шундый ук территория составына керә алмый.

5. Территориаль иҗтимагый үзидарә аның Уставы нигезендә юридик зат булырга мөмкин һәм коммерциягә карамаган оешманың оештыру-хокукый рәвешендә дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставында:

1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;

2) Территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенең максатлары, бурычлары, формалары һәм төп юнәлешләре;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының вәкаләтләрен булдыру, туктату тәртибе, хокуклары һәм бурычлары, вәкаләтләре чоры;

4) карарлар кабул итү тәртибе;

5) Территориаль иҗтимагый үзидарә аның Уставы нигезендә юридик зат була ала һәм коммерциягә карамаган оешманың оештыру-хокукый рәвешендә дәүләт теркәве узарга тиеш;

6) территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

7. Территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлеге мәсьәләләре буенча гражданнарның җыелышлары, конференцияләре аның Уставы нигезендә чакырыла.

8. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышы, әгәр анда тиешле территориядә уналты яшькә җиткән халыкның кимендә өчтән бере катнашса, тулы хокуклы дип санала.

Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда гражданнар җыелышларында сайланган һәм тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданнар җыелышының, конференциясенең аерым вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;

2) Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр кертү;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарын сайлау;

4) территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенең төп юнәлешләрен билгеләү;

5) территориаль иҗтимагый үзидарә керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;

6) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары эшчәнлеге турында хисапларны карау һәм раслау;

7) инициатив проект буенча фикер алышу һәм аны хуплау мәсьәләсе буенча карар кабул итү.

10. Территориаль иҗтимагый үзидарә органнары:

1) Тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен яклыйлар;

2) гражданнар җыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәэмин итәләр;

3) территорияне карап тоту, төзекләндерү буенча хуҗалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданнарның социаль-көнкүреш ихтыяҗларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хуҗалык эшчәнлеген күрсәтелгән гражданнар акчалары исәбеннән дә, авыл җирлеге бюджеты акчаларыннан файдаланып, авыл җирлеге Башкарма комитеты белән шартнамә нигезендә дә гамәлгә ашырырга мөмкиннәр;

4) күрсәтелгән актларны кабул итү компетенцияләренә кертелгән шушы органнар һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан һичшиксез каралырга тиешле муниципаль норматив хокукый актлар проектларын җирле үзидарә органнарына (авыл җирлеге советына, авыл җирлеге башлыгына һәм авыл җирлеге Башкарма комитетына) кертергә хокуклы.

11. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, җирле бюджеттан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе әлеге устав һәм авыл җирлеге Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

18 маддә. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә кую тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру максатларында гражданнар, авыл җирлеге җирле үзидарә органнары инициативасы белән территориаль иҗтимагый үзидарә Уставы проектын эшләүче һәм чикләрендә әлеге территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотылган территориядә яшәүче гражданнар җыелышын чакыруны оештыручы гражданнарның инициатив төркеме төзелә.

2. Гражданнар җыелышы авыл җирлегенең тиешле территориясендә территориаль иҗтимагый үзидарә төзү турында карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүгә бәйле мәсьәләләр буенча авыл җирлеге Советында гражданнар җыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле (вәкаләтле) вәкилне (вәкилләрне) билгели.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә авыл җирлеге Советы тарафыннан территориаль иҗтимагый үзидарә уставы теркәлгәннән соң гамәлгә куелган дип санала.

19 маддә. Авыл җирлеге территориаль иҗтимагый үзидарәсе уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү өчен гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) тарафыннан авыл җирлеге башлыгына тапшырыла:

1) территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында гражданнар җыелышының барлык вәкаләтле вәкилләре имзалаган гариза;

2) Территориаль иҗтимагый үзидарә төзү турында карар кабул ителгән, андагы һәр вәкаләтле вәкилнең фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы, паспортының яисә граждан паспортын алмаштыручы документының сериясе, номеры һәм аны бирү датасы, яшәү урыны адресы күрсәтелгән гражданнар җыелышы беркетмәсе;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә Уставының ике нөсхәсе.

2. Әлеге маддәнең 1 пунктында билгеләнгән документлардан тыш, башка документлар тапшыру турындагы таләп рөхсәт ителми.

Вәкаләтле вәкилгә документларны алуга исемлек һәм аларны алу датасы күрсәтелеп, расписка бирелә.

3. Авыл җирлеге башлыгы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында документлар кергән көннән алып ике атна эчендә уставны теркәү яки аны теркәүдән баш тарту турында авыл җирлеге Советы карары проектын алдан карауны һәм әзерләүне оештыра.

4. Гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкилләре территориаль иҗтимагый үзидарә уставын алдан караганда һәм авыл җирлеге Советының киңәш бирү тавышы хокукына ия утырышында катнашырга хокуклы.

5. Авыл җирлеге Советы авыл җирлеге башлыгы әлеге маддәнең 1 өлешендә күрсәтелгән документларны алган көннән алып 30 көн эчендә территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында яисә аны теркәүдән баш тарту турында карар кабул итә. Уставны теркәүдән баш тарту дәлилләнергә тиеш.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен нигез булып территориаль иҗтимагый үзидарә уставы нормаларының Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына, авыл җирлеге Уставына, башка муниципаль норматив хокукый актларга каршы килүе тора.

7. Территориаль иҗтимагый үзидарә төзүнең максатка ярашлы булмавы сәбәпләре буенча территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту рөхсәт ителми.

8. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча авыл җирлеге Советы тарафыннан кабул ителгән дәлилләнгән карар өч көн эчендә рәсми рәвештә язма рәвештә гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкиленә (вәкаләтле вәкилләренә) җиткерелергә тиеш.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында авыл җирлеге Советы карар кабул иткән очракта, уставның бер нөсхәсе аны теркәү турында тамга белән гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, икенче нөсхә авыл җирлеге Советында саклана.

10. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр авыл җирлеге Советы тарафыннан әлеге маддәдә билгеләнгән тәртиптә теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр алар теркәлгән көннән үз көченә керә.

20 маддә. Гавами тыңлаулар, иҗтимагый фикер алышулар

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль норматив хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу өчен авыл җирлеге халкы катнашында авыл җирлеге Советы, авыл җирлеге башлыгы тарафыннан гавами тыңлаулар үткәрелергә мөмкин.

2. Гавами тыңлаулар халык, җирлек советы яки авыл җирлеге башлыгы инициативасы белән үткәрелә.

Халык яисә авыл җирлеге Советы инициативасы белән үткәрелә торган гавами тыңлаулар - авыл җирлеге Советы, ә авыл җирлеге башлыгы инициативасы белән авыл җирлеге башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Гавами тыңлауларга чыгарылырга тиеш:

1) муниципаль берәмлек уставы проекты, шулай ук әлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, муниципаль берәмлек уставына әлеге уставны шушы норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (устав) яисә Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау рәвешендә үзгәрешләр кертелгән очраклардан тыш;

2) авыл җирлеге бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) авыл җирлеген социаль-икътисадый үстерү стратегиясе проекты;

4) авыл җирлеген үзгәртеп кору турындагы мәсьәләләр, "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 маддәсе нигезендә муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору өчен муниципаль берәмлек халкының тавыш бирү юлы белән йә гражданнар җыеннарында белдерелгән ризалыгын алу таләп ителгән очраклардан тыш.

4. Гавами тыңлаулар уздыру турындагы карар, әгәр гамәлдәге законнарда башка срок каралмаган булса, муниципаль норматив хокукый акт проектын тиешле орган

яисә авыл җирлегенең вазыйфаи заты караган көнгә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Гавами тыңлаулар үткәрү турындагы карар, аларны үткәрү вакытын һәм урынын күрсәтеп, һәм гавами тыңлауларга чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукый акт проекты, гамәлдәге законнарда башка срок каралмаган булса, гавами тыңлаулар уздыру көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

6. Гавами тыңлаулар үткәрү турында карар басылып чыккан көннән алып аларны үткәргән көнгә кадәр авыл җирлеге халкы авыл җирлеге башлыгына гавами тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән гавами тыңлауларга чыгарыла торган муниципаль норматив хокукый акт проектына төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр җибәрергә хокуклы. Авыл җирлеге башлыгы килгән тәкъдимнәрне һәм кисәтүләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр гавами тыңлауларда катнашучыларга җиткерелә.

7. Гавами тыңлаулар муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча үткәрелә. Гавами тыңлаулар белгечләр, экспертлар, кызыксынучы затлар чакырып үткәрелә. Гавами тыңлауларда авыл җирлегендә яшәүче теләсә кайсы кеше катнашырга хокуклы.

8. Гавами тыңлаулар үткәрү йомгаклары буенча тәкъдимнәр кабул ителә, алар гавами тыңлауларга чыгарыла торган муниципаль норматив хокукый акт проектын кабул итү компетенциясенә кертелгән җирле үзидарә органнары һәм авыл җирлегенең вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиеш.

9. Гавами тыңлауларның нәтиҗәләре, кабул ителгән карарларны дәлилләп нигезләүне дә кертеп, гавами тыңлаулар уздырганнан соң 5 көннән дә соңга калмыйча, әгәр гамәлдәге законнарда башка срок каралмаган булса, бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

10. Гавами тыңлауларны оештыру һәм уздыру тәртибе авыл җирлеге Советы тарафыннан раслана торган норматив хокукый акт белән билгеләнә.

11. Генераль планнар проектлары, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияләрне благанлау проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тотучы проектлар, җир кишәрлегеннән яисә капиталь төзелеш объектыннан файдалануның шартлы рөхсәт ителгән төренә рөхсәт бирү турындагы карарлар проектлары, рөхсәт ителгән капиталь төзелеш объектларын төзү, реконструкцияләү, җир кишәрлекләреннән һәм капиталь төзелеш объектларыннан рөхсәт ителгән файдалануның бер төрен мондый файдалануның икенче төренә үзгәртү

мәсьәләләренә җирдән файдаланунын һәм төзелешнең расланган кагыйдәләре булмаганда җәмәгать фикер алышулары яисә гавами тыңлаулар үткәрелә, аларны оештыру һәм үткәрү тәртибе, шәһәр төзелеше эшчәнлеге турындагы законнар нигезләмәләрен исәпкә алып, авыл җирлеге Уставы һәм (яисә) авыл җирлеге Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

21 маддә. Авыл җирлеге гражданнары җыелышы

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу, халыкка җирле үзидарә органнары һәм авыл җирлеге җирле үзидарәсе вазыйфаи затлары эшчәнлеге турында мәгълүмат бирү, инициатив проектларны кертү һәм аларны карау, авыл җирлеге территориясендә территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча фикер алышу өчен гражданнар җыелышлары үткәрелергә мөмкин. Гражданнар җыелышлары микрорайоннар, торак массивлар, кварталлар, урамнар, торак йортлар буенча чакырыла.

2. Гражданнар җыелышы халык, авыл җирлеге Советы, авыл җирлеге башлыгы инициативасы буенча, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәрелә.

3. Авыл җирлеге Советы яки авыл җирлеге башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар җыелышы тиешле авыл җирлеге Советы яки авыл җирлеге башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы белән уздырыла торган гражданнар җыелышы авыл җирлеге Советы тарафыннан территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм җыелышта катнашырга хокуклы халык санының кимендә 10 процентын тәшкил иткән гражданнар төркеменең, шул территорияләрдә урнашкан предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар җитәкчеләренең язма тәкъдиме буенча билгеләнә.

Гражданнар җыелышын уздыру турындагы тәкъдимдә аның каравына чыгарыла торган мәсьәләләр исемлеге, җыелышны уздыруның тәкъдим ителә торган вакыты һәм урыны булырга тиеш. Тәкъдимгә вәкаләтле затлар, ә җыелыш үткәрү инициативасы белән гражданнар төркеме мөрәҗәгать итсә, аларның һәркайсының фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, яшәү урынының адресын күрсәтеп, әлеге гражданнар имза салырга тиеш.

Авыл җирлеге советы якындагы утырышында гражданнар җыелышын үткәрү турындагы тәкъдимне карый.

Авыл җирлеге Советы гражданнар җыелышын үткәрүдән аның максатка ярашлы булмавы сәбәпләре буенча баш тартырга хокуклы түгел.

5. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар җыелышын билгеләү һәм уздыру тәртибе территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

6. Гражданнар җыелышын үткәрү вакыты һәм урыны турында һәм фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләргә җыелыш уздыру көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларыннан, почта хәбәрләреннән, фатир саен (ишегалды) әйләнеп чыгулардан, белдерүләрдән һәм башка мөмкин булган чаралардан файдаланып хәбәр ителә.

Гражданнар җыелышын әзерләүне һәм уздыруны авыл җирлеге Башкарма комитеты тәэмин итә.

7. Җыелышлар эшендә шушы территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданнар катнашырга хокуклы. Җыелышта катнашу хокукы булган гражданнарның гомуми саны Россия Федерациясе чикләрендә булу урыны һәм яшәү урыны буенча муниципаль сайлаулар уздырганда файдаланыла торган Россия Федерациясе гражданнарын теркәп исәпкә алу күрсәткечләре нигезендә билгеләнә.

Әгәр җыелышта катнашырга хокуклы гражданнар санының кимендә өчтән бере катнашса, гражданнар җыелышы тулы хокуклы дип санала.

Җыелыш карарлары җыелышта катнашучы гражданнарның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданнар җыелышы җирле үзидарә органнарына һәм авыл җирлеге җирле үзидарәсенең вазыйфаи затларына мөрәҗәгатьләр кабул итәргә, шулай ук җирле үзидарә органнары һәм авыл җирлеге җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданнар җыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча уздырыла торган гражданнар җыелышы территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән үз компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданнар җыелышы тарафыннан кабул ителгән мөрәҗәгатьләр мөрәҗәгатьләрдәге мәсьәләләрне хәл итү компетенцияләренә кертелгән җирле үзидарә органнары һәм авыл җирлеге җирле үзидарәсе вазыйфаи затлары тарафыннан язма җавап җибәреп, мәҗбүри каралырга тиеш.

11. Гражданнар җыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе, шулай ук гражданнар җыелышының вәкаләтләре федераль закон, әлеге устав һәм авыл җирлеге Советының норматив хокукый акты, территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

12. Гражданнар җыелышы йомгаклары ул уздырылганнан соң бер ай эчендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

22 маддә. Авыл җирлеге гражданнары конференциясе (делегатлар җыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм авыл җирлегендә яшәүче барлык кешеләрнең фикерен ачыклау кирәк булган очракта үткәрелә. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) авыл җирлегенең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүче гражданнар җыелышын чакыру кыен булган, шул исәптән тиешле территориядә яшәүче һәм гражданнар җыелышында катнашу хокукы булган халык саны 100 кешедән арткан очракларда үткәрелә.

2. Гражданнар конференциясен (делегатлар җыелышын) билгеләү һәм үткәрү, делегатлар сайлау тәртибе әлеге устав, авыл җирлеге Советының норматив хокукый акты, территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) халык, авыл җирлеге Советы, авыл җирлеге башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Авыл җирлеге Советы яки авыл җирлеге башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) тиешенчә авыл җирлеге Советы яки авыл җирлеге башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) авыл җирлеге Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы), әгәр анда гражданнар җыелышларында сайланган һәм тиешле территориядә яшәүче уналты яшькә җиткән кешеләрнең кимендә өчтән икесе катнашса, тулы хокуклы дип санала. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышлары) карарлары конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

6. Гражданнар конференциясенең (делегатлар җыелышының) йомгаклары ул уздырылганнан соң бер ай эчендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

23 маддә. Авыл җирлеге гражданнар җыены

1. Гражданнар җыены халыкның җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашу рәвеше булып тора.

2. Гражданнар җыены "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" Федераль законда каралган очракларда һәм

"Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге составына керүче торак пунктларда гражданнар җыенын үткәрүгә әзерлек тәртибе турында" гы нигезләмәгә ярашлы рәвештә Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге Советы тарафыннан үткәрелә.

3. "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 маддәсендә каралган очракларда гражданнар җыены уздырылырга мөмкин:

1) составына күрсәтелгән торак пункт кергән җирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча торак пунктта күрсәтелгән торак пункт территориясен башка җирлек (муниципаль район) территориясенә кертүгә китерә торган җирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча;

2) җирлек составына керүче торак пунктта әлеге торак пункт территориясендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм алардан файдалану мәсьәләсе буенча;

3) авыл торак пунктында авыл торак пункты старостасы кандидатурасын күрсәтү мәсьәләсе буенча, шулай ук авыл торак пункты старостасы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату мәсьәләсе буенча;

4) авыл торак пунктында гражданнар җыены шулай ук муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс уздырганда муниципаль хезмәт турындагы Россия Федерациясе законнарында каралган очракларда конкурс комиссиясе составына кандидатуралар күрсәтү максатларында уздырылырга мөмкин.

4. Гражданнар җыены муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан йә сайлау хокукына ия торак пунктта яшәүчеләрнең кимендә 10 кешедән торган төркеме инициативасы белән чакырылырга мөмкин.

5. Җыенны уздыру инициативасын хуплап җыярга кирәкле имзалар саны сайлау хокукына ия, торак пункт территориясендә даими яисә күбесенчә яшәүче, яшәү урыны буенча теркәлгән гражданнар санының 5 процентын тәшкил итә, әмма 25 имзадан да ким була алмый.

6. Муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан чакырыла торган гражданнар җыены муниципаль берәмлек башлыгы карары белән билгеләнә, инициатив төркем тарафыннан чакырыла торган гражданнар җыены муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы карары белән билгеләнә.

7. Торак пунктта яшәүчеләргә гражданнар җыенын үткәрү вакыты һәм урыны турында алдан хәбәр ителә, "Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге составына керүче торак пунктларда гражданнар җыенын үткәрүгә әзерлек тәртибе турында"нигезләмәдә билгеләнгән

тәртип нигезендә муниципаль хокукый акт проекты һәм гражданнар җыены карарына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча материаллар белән алдан ук таныштырыла.

8. Җыенда кабул ителгән карарлар муниципаль хокукый актлар булып торалар, муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан имзаланалар һәм Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш.

9. Әлеге маддәдә каралган гражданнар җыены анда сайлау хокукына ия торак пунктта яисә җирлектә яшәүчеләрнең яртысыннан артыгы катнашканда хокуклы. Әгәр торак пунктта әлеге торак пунктта сайлау хокукына ия халыкның яртысыннан артыгының бер үк вакытта бергә булу мөмкинлеге булмаса, гражданнар җыены әлеге Устав нигезендә гражданнар җыенын уздыру турында Карар кабул ителгән көннән алып бер айдан да артмаган вакытта этаплап үткәрелә. Моңа кадәр гражданнар җыенында катнашкан затлар алдагы этапларда тавыш бирүдә катнашмый. Гражданнар җыены карары өчен гражданнар җыенында катнашучыларның яртысыннан артыграгы тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала;

10. Гражданнар җыены торак пункт территориясенең әлеге өлешендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча җирлек составына керүче торак пункт территориясендә үткәрелергә мөмкин.

Гражданнарның мондый җыены торак пункт территориясенең тиешле өлешендә яшәүче кимендә 10 кешедән торган төркем инициативасы белән җирлек Советы тарафыннан чакырыла.

Гражданнар җыены үткәрелә торган торак пункт территориясе чикләре, җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә туры килә торган хәл итүдә торак пункт территориясенең күрсәтелгән өлешендә яшәүчеләрнең мәнфәгатьләренең уртаклыгы критерийларыннан чыгып, җирлек Советы карары белән билгеләнә".

24 маддә. Авыл җирлеге гражданнарыннан сораштыру

1. Гражданнардан сораштыру җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары карарлар кабул иткәндә халыкның фикерен ачыклау һәм исәпкә алу өчен авыл җирлегенең бөтен территориясендә яисә территориясенең бер өлешендә үткәрелә.

Сораштыру нәтиҗәләре рекомендация характерында.

2. Гражданнардан сораштыруда сайлау хокукына ия авыл җирлеге халкы катнаша ала. Инициатив проектны хуплау турында гражданнарның фикерен ачыклау мәсьәләсе буенча гражданнардан сораштыруда муниципаль берәмлекнең

яисә аның инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә торган өлешендә уналты яшькә җиткән кешеләр катнашырга хокуклы.

3. Гражданнардан сораштыру инициативасы буенча үткәрелә:

1) авыл җирлеге Советы яисә авыл җирлеге башлыгы - җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының - авыл җирлеге җирләренең республика һәм республикаара әһәмияттәге объектлар өчен максатчан билгеләнешен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданнар фикерен исәпкә алу өчен;

3) инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә торган муниципаль берәмлек яисә аның өлешендәге уналты яшькә җиткән кешеләр - әлеге инициатив проектны хуплау турында гражданнарның фикерен ачыклау өчен.

4. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү һәм үткәрү тәртибе авыл җирлеге Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

5. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турында карар авыл җирлеге Советы тарафыннан кабул ителә. Гражданнардан сораштыру үткәрү өчен Лаеш муниципаль районының "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтыннан түбәндәге веб-адрес буенча файдаланырга мөмкин: http://laishevo.tatarstan.ru. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турында авыл җирлеге Советы карарында түбәндәгеләр каралган:

1) сораштыруны үткәрү датасы һәм сроклары;

2) сораштыру үткәргәндә тәкъдим ителә торган сорауны (сорауларны) формалаштыру;

3) сораштыру үткәрү методикасы;

4) сораштыру кәгазенең формасы;

5) сораштыруда катнашучы авыл җирлегендә яшәүчеләрнең минималь саны;

6) гражданнардан муниципаль берәмлекнең рәсми сайтыннан файдаланып "Интернет"мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә сораштыру үткәрелгән очракта сораштыруда катнашучыларны идентификацияләү тәртибе.

6. Авыл җирлегендә яшәүчеләргә гражданнардан сорашып белешү уздыру турында уздырылырга кимендә 10 көн кала хәбәр ителә.

7. Гражданнардан сораштыру әзерләүгә һәм уздыруга бәйле чараларны финанслау гамәлгә ашырыла:

1) авыл җирлеге бюджеты акчалары исәбеннән – авыл җирлеге җирле үзидарә органнары яисә муниципаль берәмлек халкы инициативасы буенча сораштыру үткәргәндә;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру үткәргәндә - Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән.

8. Сораштыру нәтиҗәләре сораштыру уздырылганнан соң бер ай эчендә бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш. Сораштыру нәтиҗәләре белән авыл җирлегендә яшәүче теләсә кайсы кеше танышырга хокуклы. Сораштыру нәтиҗәләре авыл җирлеге җирле үзидарә органнары тиешле карарлар кабул иткәндә исәпкә алынырга тиеш.

25 маддә. Авыл җирлегенең җирле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләре буенча халык фикер алышуы

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын һәм җирле әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуына чыгару турындагы карар авыл җирлеге Советы тарафыннан үз инициативасы буенча яисә тиешле территориядә яшәүче гражданнар таләбе буенча авыл җирлеге Советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль хокукый акт проектының тексты һәм халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча башка материаллар, аларны халык фикер алышуына чыгару турында карар кабул ителгәннән соң биш көннән дә соңга калмыйча, массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарыла, авыл җирлегендә яшәүчеләргә таратыла, халык белән танышу өчен уңайлы урыннарга урнаштырыла, башка ысуллар белән халыкка җиткерелә.

3. Мәсьәләне халык фикер алышуына чыгару белән бер үк вакытта авыл җирлеге Советы фикер алышу барышында керә торган тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне карау эшен оештыру срогын һәм тәртибен билгели, күрсәтелгән максат өчен махсус комиссия төзи.

4. Авыл җирлеге Советы үзе чыгара торган муниципаль хокукый актлар проектлары һәм җирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышуны тәэмин итә, моның өчен тиешле шартлар тудыра.

5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр авыл җирлеге Советына җибәрелә.

6. Муниципаль хокукый актлар проектлары һәм җирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр авыл җирлеге Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышуы нәтиҗәләре турында халыкка хәбәр ителә.

26 маддә. Авыл җирлегенең Иҗтимагый (консультатив) советлары

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча карарлар эшләгәндә һәм гамәлгә ашырганда халыкның ихтыяҗларын һәм мәнфәгатьләрен исәпкә алу, җирле үзидарә органнары эшчәнлегенә җәмәгать контролен гамәлгә ашыру максатларында гражданнарның һәм авыл җирлеге җирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеген тәэмин итү өчен авыл җирлегенең Иҗтимагый советы төзелә.

2. Авыл җирлегенең Иҗтимагый советы аның эшчәнлегендә авыл җирлегендә яшәүчеләрнең, иҗтимагый берләшмәләр һәм коммерциягә карамаган башка оешмалар вәкилләренең ирекле катнашуы нигезендә төзелә.

3. Авыл җирлеге Иҗтимагый советын булдыру тәртибе, вәкаләтләре, аның утырышларын үткәрү һәм карарлар кабул итү тәртибе, авыл җирлеге җирле үзидарә органнарының мәгълүмат бирүгә, консультацияләүгә һәм авыл җирлеге Иҗтимагый советы эшчәнлегенә ярдәм итүнең башка мәсьәләләренә карата хокуклары, бурычлары һәм җаваплылыгы, аны тарату процедурасы, шулай ук аны оештыруның һәм эшчәнлегенең башка мәсьәләләре авыл җирлеге Советы раслый торган нигезләмәдә билгеләнә.

4. Башка Иҗтимагый (консультатив) советлар авыл җирлеге җирле үзидарә органнары каршында аларның карарлары нигезендә төзелергә мөмкин.

5. Иҗтимагый (консультатив) советларда эш иҗтимагый башлангычларда алып барыла.

27 маддә. Гражданнарның авыл җирлеге җирле үзидарә органнарына мөрәҗәгатьләре

1. Гражданнар авыл җирлеге җирле үзидарә органнарына индивидуаль һәм күмәк мөрәҗәгатьләргә хокуклы.

2. Гражданнар мөрәҗәгатьләре "Россия Федерациясе гражданнары мөрәҗәгатьләрен карау тәртибе турында" 2006 елның 02 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль Законда, "Татарстан Республикасында гражданнар мөрәҗәгатьләре турында"2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә һәм вакытларда каралырга тиеш.

3. Гражданнар мөрәҗәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җаваплы булалар.

28 маддә. Авыл җирлегендә яшәүчеләрнең җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруының башка рәвешләре һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуы

1. Федераль законнар нигезендә әлеге Уставта каралган халык тарафыннан җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашу рәвешләре белән беррәттән, гражданнар җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләрдә катнашырга хокуклы.

2. Авыл җирлегендә яшәүчеләрнең җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруы һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, ирекле лек принципларына нигезләнә.

Җирле үзидарә органнары һәм авыл җирлеге җирле үзидарәсе вазыйфаи затлары авыл җирлегендә яшәүчеләрнең җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруында һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында халыкка ярдәм итәргә тиеш.

III бүлек. АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

29 маддә. Авыл җирлеге советы - авыл җирлеге җирле үзидарәсенең вәкиллекле органы

1. Авыл җирлеге Советы авыл җирлеге җирле үзидарәсенең даими эшләүче сайланулы коллегиаль вәкиллекле органы булып тора.

2. Авыл җирлеге советының рәсми исеме - "Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге Советы". (Алга таба-авыл җирлеге советы).

3. Авыл җирлеге Советының вәкаләтләр срогы - 5 ел.

4. Авыл җирлеге Советы авыл җирлегендә яшәүчеләргә хисап тота һәм аларны контрольдә тота.

5. Авыл җирлеге Советының үз исеме язылган мөһере, бланклары бар.

6. Авыл җирлеге Советы эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары авыл җирлеге бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

30 маддә. Авыл җирлеге Советы составы

1. Авыл җирлеге Советы бер мандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайлана торган 7 депутаттан тора.

2. Авыл җирлеге Советы аның составына авыл җирлеге Советының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән ике депутат сайланганда тулы хокуклы була.

31 маддә. Авыл җирлеге Советы депутаты статусы

1. Авыл җирлеге Советы депутаты вәкаләтләре ул сайланган көннән башлана һәм яңа чакырылыш авыл җирлеге Советы эшли башлаган көннән туктатыла.

2. Авыл җирлеге Советы депутаты, әлеге Уставта билгеләнгән очраклардан тыш, депутатлык эшчәнлеген төп эш урынындагы хезмәт һәм хезмәт бурычларын үтәү белән бергә алып барып, даими булмаган нигездә эшли.

3. Авыл җирлеге Советы депутаты статусына бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

4. Авыл җирлеге Советы депутатына Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав, авыл җирлеге Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәэмин ителә.

5. Авыл җирлеге Советы депутаты авыл җирлеге Советы тарафыннан раслана торган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш, аларда депутатның түбәндәге йөкләмәләре булырга тиеш:

1) шәхсән үзенә яисә аның якын туганнарына кагылышлы мәсьәләләрне хәл иткәндә җирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданнар эшчәнлегенә йогынты ясау өчен депутат статусыннан файдаланмаска;

2) депутат вазыйфаларын объектив үтәүдә үз-үзеңне шик тудырырлык тотудан тыелырга, шулай ук аның абруена яисә авыл җирлеге Советы абруена зыян китерерлек конфликтлы хәлләрдән качарга;

3) мәнфәгатьләр конфликты килеп чыгу куркынычы булганда - шәхси кызыксыну депутат вазыйфаларын объектив үтәүгә йогынты ясый яисә йогынты ясый алган вәзгыять булганда - бу хакта авыл җирлеге советына хәбәр итәргә һәм аның әлеге мәнфәгатьләр конфликтын булдырмауга яисә җайга салуга юнәлдерелгән карарын үтәргә;

4) гавами чыгышларның авыл җирлеге Советында билгеләнгән кагыйдәләрен үтәргә;

5) Федераль закон нигезендә конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә аңа билгеле булган белешмәләрне депутат эшчәнлегенә бәйле булмаган максатларда фаш итмәскә һәм файдаланмаска;

6) депутат бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә физик һәм юридик затлардан (бүләкләр, акчалата бүләкләү, ссудалар, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачулар, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түләү һәм башка бүләкләүләр) бүләкләр алмаска.

6. Депутат, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, "Коррупциягә каршы көрәш турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны үтәргә, бурычларны үтәргә тиеш. Депутатның, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасының, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затының вәкаләтләре "Коррупциягә каршы көрәш турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда, "Затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында" 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон,"Аерым категориядәге затларга счетлар (кертемнәр)ачуны һәм аларның керемнәре булуны тыю турында" 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән, "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрендәге 131 номерлы Федераль законда башкасы каралмаган булса, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында акчаларны һәм кыйммәтле әйберләрне сакларга, чит ил финанс инструментларына ия булырга һәм (яисә) алардан файдалану буенча билгеләнгән чикләүләр, тыюлар, бурычлар үтәлмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла..

7. Коррупциягә каршы көрәш турында Россия Федерациясе законнары нигезендә авыл җирлеге Советы депутаты тарафыннан тапшырыла торган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турындагы белешмәләрнең дөреслеген һәм тулылыгын тикшерү Татарстан Республикасы Рәисе карары белән Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

8. "Коррупциягә каршы көрәш турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда, "дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында" 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль законда, 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль законда, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» ФЗ да билгеләнгән

чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәү фактлары ачыкланганда, Татарстан Республикасы Рәисе депутатның, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату яисә күрсәтелгән затларга карата тиешле карар кабул итәргә вәкаләтле җирле үзидарә органына яисә судка җаваплылыкның башка чарасын куллану турындагы гариза белән мөрәҗәгать итә.

9. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары биналарда, махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук ишегалды территорияләре эчендә уздырыла, әгәр аларны үткәрү тормышны тәэмин итү объектларының, транспорт яки социаль инфраструктураның, элемтә объектларының эшләвен бозуга, җәяүлеләр һәм (яисә) транспорт чараларының хәрәкәтенә йә гражданнарның торак урыннарга яисә транспорт яки социаль инфраструктура объектларына керүенә комачаулык тудыруга китермәсә. Мондый очрашулар турында Татарстан Республикасы Башкарма хакимияте органнарына яисә җирле үзидарә органнарына хәбәр итү таләп ителми. Бу чакта депутат күрсәтелгән органнарга аларны үткәрү датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.

10. Җирле үзидарә органнары депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен махсус билгеләнгән урыннарны билгелиләр, шулай ук депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен җирле үзидарә органнары тарафыннан бирелә торган биналар исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгелиләр.

11. Депутатның сайлаучылар белән гавами чара рәвешендәге очрашулары Россия Федерациясенең җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, йөрешләр һәм пикетлар турындагы законнары нигезендә үткәрелә.

12. Җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнарында билгеләнә торган гавами чара рәвешендә депутатның сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яисә уздыруга каршылык Россия Федерациясе законнары нигезендә административ җаваплылыкка китерә.

32 маддә. Авыл җирлеге Советы депутатының сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәте

1. Авыл җирлеге Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук аның сайлау округы территориясендә урнашкан предприятиеләр, оешмалар коллективлары, дәүләт һәм башка органнар белән элемтәдә тора.

2. Авыл җирлеге Советы депутаты сайлаучылар алдында җаваплы һәм аларга хисап бирә.

3. Авыл җирлеге Советы депутаты сайлаучыларга елына кимендә бер мәртәбә үз эше турында хисап бирә, вакыт-вакыт аларга авыл җирлеге Советы эше турында хәбәр итә, шулай ук айга кимендә бер мәртәбә сайлаучыларны кабул итә.

4. Авыл җирлеге Советы депутаты авыл җирлегендә яшәүчеләрнең законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча законнарда каралган чаралар күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләрне карарга, алардагы мәсьәләләрне дөрес һәм вакытында хәл итәргә ярдәм итәргә тиеш.

33 маддә. Яңа сайланган авыл җирлеге Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш авыл җирлеге Советы беренче утырышка депутатларның билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе сайланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча җыела. Авыл җирлеге Советының сайлаулардан соң беренче утырышын авыл җирлеге башлыгы, ә ул булмаган очракта - муниципаль сайлаулар һәм җирле референдум үткәрү буенча авыл җирлеге сайлау комиссиясе чакыра.

2. Авыл җирлеге Советының сайлаулардан соңгы беренче утырышын авыл җирлеге Советының иң өлкән депутаты башлап җибәрә һәм алып бара.

34 маддә. Авыл җирлеге Советы компетенциясе

Авыл җирлеге Советы компетенциясенә түбәндәгеләр керә:

1) авыл җирлеге уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;

2) авыл җирлеге территориясендә законнар нигезендә гомуми мәҗбүри кагыйдәләр билгеләү;

3) авыл җирлеге бюджетын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;

4) җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, аларны түләү буенча Россия Федерациясенең Салымнар һәм җыемнар турындагы законнары нигезендә ташламалар бирү;

5) авыл җирлеге чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору турында инициатива күрсәтү;

6) авыл җирлеге Советы депутатларын сайлауларны билгеләү һәм авыл җирлеге Советы депутатларын сайлаулар буенча сайлау округлары схемасын раслау;

7) җирле референдумны билгеләү;

8) авыл җирлеге башлыгын сайлау;

9) авыл җирлеге башлыгы урынбасарын сайлау;

10) авыл җирлеге Советы депутатлары арасыннан авыл җирлеге вәкилен муниципаль район Советына сайлау;

11) авыл җирлеге Башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренең иң чик санын билгеләү;

13) авыл җирлеге чикләрен үзгәртү, авыл җирлеген үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне, авыл җирлеге Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләү;

14) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;

15) авыл җирлеге муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итү һәм эш итү тәртибен, шул исәптән федераль законнар нигезендә аны хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; авыл җирлеге Советы килештереп яисә раслаганнан соң читләштерелә торган муниципаль мөлкәт төрләре исемлеген билгеләү;

16) муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне төзү, үзгәртеп оештыру һәм бетерү турында карарлар кабул итү тәртибен, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәт күрсәтүләренә, эшләр башкаруга тарифлар билгеләү тәртибен билгеләү, федераль законнарда каралган очраклардан тыш;

17) авыл җирлегенең муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;

18) җирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягыннан тәэмин итү тәртибен билгеләү;

19) авыл җирлеге башлыгын отставкага җибәрү турында карар кабул итү;

20) җирле үзидарә органнарының һәм авыл җирлеге җирле үзидарәсе вазыйфаи затларының җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен үтәвен тикшереп тору;

21) авыл җирлеге торак пунктларында гражданнар яши торган урамнарга, мәйданнарга һәм башка территорияләргә исемнәр бирү;

22) муниципаль махсуслаштырылган торак фондыннан торак урыннары бирү тәртибен билгеләү;

23) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарына авыл җирлеге бюджетыннан кирәкле акчалар бүлеп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

24) коммерциягә карамаган автономияле оешмалар һәм фондлар рәвешендә коммерциягә карамаган оешмалар төзү турында карарлар кабул итү;

25) авыл җирлеге Уставына һәм авыл җирлеге Советы карарларына аңлатма бирү;

26) үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча авыл җирлеге Советы Регламентын һәм башка карарлар кабул итү;

27) авыл җирлеге Советы аппараты турындагы нигезләмәне раслау;

28) авыл җирлегенең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын һәм авыл җирлегенең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын раслау, аларның таләпләре Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә;

29) авыл җирлеген социаль-икътисадый үстерү стратегиясен раслау;

30) авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау;

31) муниципаль хокукый актларны халыкка җиткерү, авыл җирлегендә яшәүчеләргә рәсми мәгълүматны җиткерү өчен матбугат массакүләм мәгълүмат чарасын һәм (яисә) челтәр басмасын булдыру;

32) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән җирлекләрнең вәкиллекле органнары карамагына кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлеге устав белән авыл җирлеге Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

2. Авыл җирлеге советы авыл җирлеге башлыгының аның эшчәнлеге, авыл җирлеге Башкарма комитеты һәм авыл җирлеге башлыгы карамагындагы башка җирле үзидарә органнары эшчәнлеге нәтиҗәләре, шул исәптән авыл җирлеге Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турында еллык хисапларын тыңлый.

35 маддә. Авыл җирлеге Советының эш тәртибе

1. Авыл җирлеге Советының эш тәртибе әлеге устав һәм авыл җирлеге Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Авыл җирлеге Советы эшенең төп формасы - аның утырышлары, аларда авыл җирлеге Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр хәл ителә.

3. Әгәр анда сайланган депутатларның кимендә 50 проценты катнашса, авыл җирлеге Советы утырышлары тулы хокуклы була.

4. Авыл җирлеге Советының чираттагы утырышлары кирәк булган саен, әмма кимендә өч айга бер мәртәбә үткәрелә. Чираттан тыш утырышлар авыл җирлеге башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы белән авыл җирлеге Советы депутатларының билгеләнгән санынынан кимендә өчтән бере чакырыла.

5. Совет утырышларын авыл җирлеге башлыгы чакыра. Авыл җирлеге Советы депутатларына һәм чакырылган затларга чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында - биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырышның көн тәртибе турында уздырылырга бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Авыл җирлеге Советы утырышлары ачык һәм ачыктан-ачык үткәрелә. Советның ачык утырышларында авыл җирлегендә яшәүче теләсә кайсы кеше катнашырга хокуклы.

Регламентта каралган очракларда авыл җирлеге Советы ябык утырыш үткәрү турында Карар кабул итәргә хокуклы, анда авыл җирлеге Советы тарафыннан чакырылган затлар гына, шулай ук закон нигезендә утырышта катнашырга хокуклы затлар гына катнаша ала.

7. Авыл җирлеге Советының һәр утырышында беркетмә алып барыла. Утырыш беркетмәсенә утырышны үткәрү датасы, урыны һәм вакыты турында белешмәләр кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр күчерелә һәм, тавыш бирү йомгакларын күрсәтеп, кабул ителгән барлык карарлар теркәлә. Авыл җирлеге Советы утырышы беркетмәсенә кул куелгач, авыл җирлеге башлыгы аның белән авыл җирлегендә яшәүче теләсә кайсы кеше таныша ала.

8. Авыл җирлеге Советы утырышларында һәр депутатның тавышы - бер тавыш. Авыл җирлеге Советы депутаты тавыш бирү хокукын шәхсән үзе гамәлгә ашыра. Авыл җирлеге Советы утырышларында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемләп) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очраклары әлеге устав, авыл җирлеге Советы Регламенты белән билгеләнә.

36 маддә. Авыл җирлеге Советы эшчәнлеген оештыру

1. Авыл җирлеге Советы эшчәнлеген авыл җирлеге башлыгы оештыра.
2. Авыл җирлеге Советы Регламенты нигезендә авыл җирлеге Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне алдан карау һәм әзерләү өчен депутатлар арасыннан, авыл җирлеге башлыгыннан тыш, даими яисә вакытлы комиссияләр төзелергә мөмкин (яисә) күрсәтелгән мәсьәләләрне әзерләү өчен җаваплы депутатлар авыл җирлеге Советы эшчәнлегенең төп юнәлешләре буенча билгеләнергә мөмкин. Депутат ике даими комиссиядә эшләргә хокуклы.

3. Муниципаль программаларны, авыл җирлеге Советы карарлары проектларын әзерләү, авыл җирлеге карамагына кертелгән аеруча әһәмиятле мәсьәләләрне тикшерү өчен авыл җирлеге Советы каршында аның карары буенча депутатлар, авыл җирлеге Башкарма комитеты, иҗтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр вәкилләре, белгечләр, экспертлар һәм авыл җирлеге халкы составында эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелергә мөмкин.

37 маддә. Авыл җирлеге Советы тарафыннан контроль функцияләрне гамәлгә ашыру

1. Авыл җирлеге советы авыл җирлеге территориясендә әлеге Устав нигезләмәләренең, авыл җирлеге Советы кабул итә торган норматив хокукый актларның үтәлешен, авыл җирлеге бюджеты үтәлешен, бюджеттан тыш фондлар акчаларыннан, авыл җирлеген үстерү программаларыннан файдалануны, авыл җирлеге Башкарма комитеты эшчәнлеген тикшереп тора.

2. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан законнарны, әлеге Уставны һәм башка муниципаль норматив хокукый актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, авыл җирлеге Советы, авыл җирлеге башлыгы карары белән күрсәтелгән фактларны тикшерү өчен депутатлар арасыннан вакытлы контроль комиссияләр төзелергә мөмкин.

3. Законнар нигезендә авыл җирлеге Советы, авыл җирлеге башлыгы инициативасы белән авыл җирлеге бюджеты акчаларыннан максатчан файдалануны, муниципаль мөлкәттән файдалануның нәтиҗәлелеген тикшерүләр (ревизияләр) үткәрелергә мөмкин. Күрсәтелгән контроль һәм эксперт-аналитик чараларны үткәрү тәртибе гамәлдәге законнар белән билгеләнә.

4. Авыл җирлеге Башкарма комитеты, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, вазыйфаи затлар, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, әгәр законда башкасы билгеләнмәгән булса, авыл җирлеге Советы, аның контроль комиссияләре, авыл җирлеге Советы депутаты мөрәҗәгате буенча авыл җирлеге Советы карамагындагы мәсьәләләр буенча соратып алына торган мәгълүматны бирергә, ә законнар, муниципаль норматив хокукый актлар бозылган очракта кичекмәстән, хокук бозуларны бетерү чараларын күрергә һәм гаепле затларны җаваплылыкка тартырга тиеш.

5. Авыл җирлеге советы авыл җирлеге башлыгының аның эшчәнлеге, авыл җирлеге Башкарма комитеты һәм җирле үзидарәнең ведомство буйсынуындагы башка органнары эшчәнлеге нәтиҗәләре, шул исәптән авыл җирлеге Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турында еллык хисапларын тыңлый.

6. Авыл җирлеге Советы, контроль функцияләрен башкарып, авыл җирлеге Башкарма комитетының финанс-хуҗалык һәм Башкарма-боерык бирү эшчәнлегенә

тыкшынырга хокуклы түгел.

38 маддә. Муниципаль район Советына авыл җирлеге вәкилен сайлау

1. Авыл җирлеге вәкиле авыл җирлеге Советы депутатлары арасыннан Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районы Советына ачык тавыш бирү юлы белән сайлана.

2. Авыл җирлеге Советы депутатларының билгеләнгән санынннан яртысыннан артыграгы яклап тавыш биргән кандидат сайланган дип санала.

39 маддә. Авыл җирлеге Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Авыл җирлеге Советының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылырга мөмкин, әгәр:

1) авыл җирлеге Советы тарафыннан үз-үзен таркату турында карар кабул ителгәндә;

2) "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында"2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 73 маддәсендә каралган тәртиптә һәм нигезләр буенча авыл җирлеге Советын таратканда;

3) авыл җирлеге Советы депутатларының әлеге составының хокуксызлыгы турында, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләрен тапшыруларына бәйле рәвештә, Татарстан Республикасы Югары суды карары үз көченә кергәндә;

4) законнар нигезендә авыл җирлеген үзгәртеп корганда, шулай ук авыл җирлеге бетерелгән очракта;

5) авыл җирлеге чикләре үзгәрү яисә җирлекнең шәһәр округы белән берләшүе нәтиҗәсендә авыл җирлеге сайлаучылары санының 25 проценттан артуы;

6) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны чыгару срогын бозу;

7) авыл җирлеге шәһәр округы белән берләшүгә бәйле рәвештә муниципаль берәмлек статусын югалткан очракта.

2. Авыл җирлеге Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату аның депутатлары вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.

3. Авыл җирлеге Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта,

вакытыннан алда сайлаулар федераль законда билгеләнгән вакытларда уздырыла.

40 маддә. Авыл җирлеге Советының үз-үзен таркату турында карар кабул итү тәртибе

1. Авыл җирлеге советын үз-үзен таркату турындагы карар авыл җирлеге башлыгы яисә авыл җирлеге Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан ким булмаган депутатлар төркеме инициативасы белән кабул ителергә мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында карар кабул итү инициативасы тәкъдим ителә алмый:

1) авыл җирлеге Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

2) авыл җирлеге бюджетын кабул итү һәм аның үтәлеше турында хисапны раслау чорында;
3) авыл җирлеге башлыгын чакыртып алу турында тавыш бирү чорында йә аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.

3. Авыл җирлеге Советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзен таркату сәбәпләрен дәлилләүче башка материаллар да кушып бирелергә мөмкин.

4. Депутатлар арасыннан үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне алдан карау өчен авыл җирлеге Советы карары белән комиссия төзелә. Авыл җирлеге Советы яки авыл җирлеге башлыгы карары белән авыл җирлеге Советының үз-үзен таркату мәсьәләсе гавами тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Авыл җирлеге Советының үз-үзен таркату мәсьәләсен карауның дәвамлылыгы авыл җирлеге Советы депутатлары һәм авыл җирлеге халкы тарафыннан үз-үзен таркату инициативасының барлык шартлары һәм Нигезләмәләре турында һәрьяклы һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турындагы карар үз-үзен таркату турындагы инициатива күрсәтелгән көннән соң ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Авыл җирлеге Советын үз-үзен таркату турындагы карар авыл җирлеге Советы депутатларының билгеләнгән санынннан өчтән ике өлеше тарафыннан яшерен тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

7. Авыл җирлеге Советы үз-үзен таркату турындагы тәкъдимне кире каккан очракта, кабат инициатива, үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән кимендә бер ел узгач күрсәтелергә мөмкин.

41 маддә. Авыл җирлеге Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Авыл җирлеге Советы депутатының вәкаләтләре түбәндәге очракта вакытыннан алда туктатыла:

1) вафат булган;

2) үз теләге белән отставкага китү;

3) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яисә эшкә сәләте чикләнгән дип тану;

4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;

5) аңа карата судның гаепләү хөкеме законлы көченә керсә;

6) даими яшәү урынына Россия Федерациясеннән читкә китү;

7) Россия Федерациясе гражданлыгын йә чит дәүләт гражданлыгын туктату - чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы булган Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучының чит дәүләт гражданлыгы (гражданлыгы) йә яшәүгә рөхсәте яисә Россия Федерациясе гражданының йә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы чит ил гражданының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документы булу, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә башкасы каралмаган булса;

8) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алынган;

9) авыл җирлеге Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;

10) хәрби хезмәткә чакырылу яисә аны алмаштыручы альтернатив граждан хезмәтенә җибәрү;

11) федераль законнарда билгеләнгән башка очракларда.

2. Үз вәкаләтләрен даими нигездә башкаручы депутат вәкаләтләре "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында"2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләр үтәлмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла.

3. Әлеге маддәнең 1 өлешендәге 1-8, 10 пунктларында күрсәтелгән очракларда авыл җирлеге Советы депутаты вәкаләтләрен туктату турындагы карар вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көннән алып 30 көннән дә соңга калмыйча, ә бу нигез авыл җирлеге Советы утырышлары арасында барлыкка килгән булса, мондый нигез барлыкка килгән көннән алып өч айдан да соңга калмыйча авыл җирлеге Советы тарафыннан кабул ителә.

Әлеге маддәнең 1 өлешендәге 9 пунктында каралган очракта авыл җирлеге Советы депутатының 4 вәкаләте авыл җирлеге Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән туктатыла.

5. Авыл җирлеге Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, депутатны өстәмә сайлаулар федераль закон, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы нигезендә билгеләнә.

6. Татарстан Республикасы Рәисе авыл җирлеге Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәҗәгать иткән очракта, авыл җирлеге Советына әлеге гариза кергән көн, вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көн була.

IV бүлек. АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ БАШЛЫГЫ

42 маддә. Авыл җирлеге башлыгы - авыл җирлегенең иң югары вазыйфаи заты

1. Авыл җирлеге башлыгы - авыл җирлегенең иң югары вазыйфаи заты.
2. Авыл җирлеге башлыгы авыл җирлеге Советы тарафыннан сайлана һәм аның рәисе булып тора.

3. Авыл җирлеге башлыгы вазыйфасының рәсми исеме - "Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге башлыгы".

4. Авыл җирлеге башлыгы вазыйфасы буенча Лаеш муниципаль районы Советы депутаты булып тора.
5. Авыл җирлеге башлыгы бер үк вакытта авыл җирлеге советын һәм авыл җирлеге Башкарма комитетын җитәкли.

43 маддә. Авыл җирлеге башлыгын сайлау тәртибе

1. Авыл җирлеге башлыгы, әгәр авыл җирлеге Советы тавыш бирүнең башка тәртибен билгеләмәсә, авыл җирлеге Советы вәкаләтләре чорына авыл җирлеге Советы депутатлары арасыннан яңа сайланган авыл җирлеге Советының беренче утырышында ачык тавыш бирү юлы белән сайлана.

Авыл җирлеге башлыгын сайлау авыл җирлеге Советы депутатлары тарафыннан күрсәтелә торган кандидатлар арасыннан, шул исәптән авыл җирлегендә яшәүчеләрнең, иҗтимагый берләшмәләрнең, Татарстан Республикасы Рәисе тәкъдимнәре нигезендә башкарыла.

2. Әгәр авыл җирлеге Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыграгы аны яклап тавыш биргән булса, авыл җирлеге Советы депутаты авыл җирлеге башлыгы итеп сайланган дип санала.

44 маддә. Авыл җирлеге башлыгы статусы

1. Авыл җирлеге башлыгы даими нигездә эшли.

2. Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районы Советында даими нигездә башкарыла торган вазыйфага авыл җирлеге башлыгы сайланган очракта, ул авыл җирлеге башлыгы вәкаләтләрен даими булмаган нигездә башкара.

3. Авыл җирлеге башлыгы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә авыл җирлеге халкына һәм авыл җирлеге Советына контрольлек итә һәм хисап тота.

4. Авыл җирлеге башлыгы елга кимендә бер тапкыр авыл җирлеге халкы һәм авыл җирлеге Советы алдында үз эшчәнлеге нәтиҗәләре, шул исәптән авыл җирлеге Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турында хисап тота.

5. Авыл җирлеге башлыгы "Коррупциягә каршы көрәш турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда, "Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында" 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль законда, "Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлар (кертемнәр) булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында" 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны үтәргә, бурычларны үтәргә тиеш.

45 маддә. Авыл җирлеге башлыгы вәкаләтләре

Авыл җирлеге башлыгы:

1) авыл җирлеген башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә, ышанычнамәсез авыл җирлеге исеменнән эш итә;

2) авыл җирлеге Советы эшен оештыра, авыл җирлеге советы утырышларын чакыра һәм аларга рәислек итә, авыл җирлеге Советының чираттан тыш утырышын чакыруны таләп итәргә хокуклы;

3) авыл җирлеге Башкарма комитеты эшчәнлегенә бер башлыклык принципларында җитәкчелек итә һәм авыл җирлеге Башкарма комитетының үз компетенциясенә керә торган вәкаләтләрен үтәве өчен шәхсән җаваплы була;

4) үз вәкаләтләре чикләрендә хокукый актлар чыгара;

5) әлеге уставта билгеләнгән тәртиптә авыл җирлеге Советы кабул иткән

хокукый актларны имзалый һәм халыкка җиткерә;

6) авыл җирлеге Советы эшендә хәбәрдарлыкны һәм җәмәгатьчелек фикерен исәпкә алуны тәэмин итү чараларын күрә;

7) авыл җирлекләре Советы утырышлары беркетмәләренә имза сала;

8) гражданнарны кабул итүне, аларның мөрәҗәгатьләрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карауны оештыра;

9) расланган бюджет нигезендә авыл җирлеге акчалары белән үз вәкаләтләре чикләрендә эш итә; авыл җирлеге Советы эшчәнлеген тотуга һәм тәэмин итүгә авыл җирлеге бюджетында каралган чыгымнар буенча акчаларны эшләтүче булып тора;

10) авыл җирлеге Советы аппараты эшенә җитәкчелек итә;

11) авыл җирлеге Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны координацияли;

12) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарны закон һәм әлеге Устав нигезендә гамәлгә ашыру буенча авыл җирлеге Советының хокукый актын кабул итүне оештыра;

13) авыл җирлеге бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турындагы хисапларны авыл җирлеге Советы каравына тапшыра;

14) авыл җирлеге Советы раславына авыл җирлеге Башкарма комитеты структурасы проектын кертә, хезмәткәрләрнең чик саны һәм хезмәт өчен түләү фонды тарафыннан билгеләнгән расланган структура нигезендә авыл җирлеге Башкарма комитетының штат расписаниесен раслый;

15) авыл җирлеге җирле үзидарә органнарының федераль Башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, авыл җирлеге территориясендә эш итүче Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән тиешле хезмәттәшлеген тәэмин итә;

16) авыл җирлеге исеменнән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары белән шартнамәләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек һәм гамәлләрне координацияләү турында шартнамәләр һәм килешүләр төзи.;

17) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән җирле үзидарә органнарына тапшырылган җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен һәм аерым дәүләт вәкаләтләрен җирле үзидарә органнары

тарафыннан гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

18) авыл җирлеге Башкарма комитетының муниципаль хезмәткәрләрен һәм башка хезмәткәрләрен вазыйфага билгеләп куя һәм вазыйфасыннан азат итә, аларның эшчәнлеген тикшереп тора, аларга карата кызыксындыру һәм дисциплинар җаваплылык чараларын куллана;

19) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән авыл җирлеге җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен авыл җирлеге Башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашыруны тәэмин итә, аларны үтәү өчен шәхсән җаваплы була; тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча тиешле законнар нигезендә һәм аларны үтәү йөзеннән хокукый актлар чыгара;

20) авыл җирлеге советына үз эшчәнлеге нәтиҗәләре турында, авыл җирлеге Башкарма комитеты һәм аңа буйсынган башка җирле үзидарә органнары эшчәнлеге нәтиҗәләре турында, шул исәптән авыл җирлеге Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турында еллык хисаплар тапшыра;

21) дәүләт һәм башка органнарда авыл җирлеге мәнфәгатьләрен тәэмин итү һәм яклау чараларын күрә, авыл җирлеге исеменнән судка гаризалар бирә, ышанычнамәләр бирә;

22) авыл җирлеге Советы, авыл җирлегенең һәм башка муниципаль берәмлекләрнең башка җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә авыл җирлеге Башкарма комитеты вәкиле булып тора;

23) авыл җирлеге Башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук авыл җирлеге Башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;

24) авыл җирлеге Башкарма комитеты эшчәнлеге турында халыкка даими мәгълүмат бирә, авыл җирлеге Башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданнарны кабул итүне оештыра, айга кимендә бер тапкыр гражданнарны шәхсән кабул итә, гражданнарның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

25) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән җирлекләр башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук әлеге Уставта, авыл җирлеге Советы карарлары белән авыл җирлеге башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

2. Авыл җирлеге башлыгы булмаганда һәм (яисә) ул үз вәкаләтләрен үти алмаганда, аның бурычлары авыл җирлеге Советы карары буенча шушы авыл

җирлеге башлыгы урынбасарына йөкләнергә мөмкин.

46 маддә. Авыл җирлеге башлыгы урынбасары

1. Авыл җирлеге башлыгы тәкъдиме буенча авыл җирлеге Советы депутатлар арасыннан авыл җирлеге башлыгы урынбасарын сайлый.

2. Әгәр авыл җирлеге Советы тавыш бирүнең башкача тәртибен билгеләмәсә, авыл җирлеге башлыгы урынбасары ачык тавыш бирү юлы белән сайлана.

3. Әгәр авыл җирлеге Советы депутатларының билгеләнгән санынннан яртысыннан артыграгы аны яклап тавыш биргән булса, авыл җирлеге Советы депутаты авыл җирлеге башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

4. Авыл җирлеге башлыгы урынбасары вазыйфаларын авыл җирлеге Советы Регламентында билгеләнгән вазыйфаларны бүлүгә туры китереп башкара, авыл җирлеге башлыгы йөкләмәләрен үти, ә ул вакытлыча булмаганда (авыру яки ялга китү сәбәпле) яисә үз вазыйфаларын башкарып чыга алмаган йә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта авыл җирлеге башлыгы вазыйфаларын башкара.

5. Авыл җирлеге башлыгы урынбасары үз вәкаләтләрен, әлеге Уставның 40 маддәсендәге 4 пунктында күрсәтелгән очрактан тыш, даими булмаган нигездә башкара.

6. Авыл җирлеге башлыгы урынбасары авыл җирлеге башлыгы инициативасы буенча яисә авыл җирлеге Советы депутатларының билгеләнгән санынннан кимендә өчтән бере булган депутатлар төркеме таләбе буенча авыл җирлеге Советы карары нигезендә теләсә кайсы вакытта вазыйфасыннан чакыртып алынырга мөмкин. Авыл җирлеге башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар авыл җирлеге Советы депутатларының билгеләнгән санынннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

47 маддә. Авыл җирлеге башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Авыл җирлеге башлыгы вәкаләтләре түбәндәге очракта вакытыннан алда туктатыла:

1) вафат булган;

2) үз теләге белән отставкага китү;

3) "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 741 маддәсе нигезендә отставкага җибәрү ;

4) "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында"2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 маддәсе нигезендә вазыйфасыннан азат итү;

5) суд тарафыннан эшкәа сәләтсез яисә эшкә сәләте чикләнгән дип танылу;

6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;

7) аңа карата судның гаепләү хөкеме законлы көченә кергәндә;

8) даими яшәү урынына Россия Федерациясеннән читкә китү;

9) Россия Федерациясе гражданлыгы йә чит ил гражданлыгы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгы, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы, чит дәүләт гражданлыгы булу яисә яшәү урыны яисә Россия Федерациясе гражданының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы бүтән документ яисә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы чит ил гражданы, әгәр Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә башкасы каралмаган булса, Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы.;

10) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алынган;

11) сәламәтлеге торышы буенча авыл җирлеге башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашырырга суд тәртибендә билгеләнгән тотрыклы сәләтсезлек;

12) "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 маддәсе нигезендә, шулай ук авыл җирлеге бетерелгән очракта яисә авыл җирлеген үзгәртеп кору;

13) авыл җирлеге шәһәр округы белән берләшүгә бәйле рәвештә муниципаль берәмлек статусын югалу;

14) муниципаль берәмлек чикләре үзгәрү нәтиҗәсендә авыл җирлеге сайлаучылары санының 25 проценттан күбрәккә артуы.

15) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны чыгару срогын бозу;

16) "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка

федераль законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәү.

2. Муниципаль берәмлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган йә аңа карата суд карары буенча сак астына алу яки вазыйфасыннан вакытлыча читләштерү рәвешендә процессуаль мәҗбүр итү чаралары кулланылган очракта, аның вәкаләтләрен вакытлыча җирлек башлыгы урынбасары башкара, шул ук вакытта җирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән алып 6 айдан да соңга калмыйча, җирлек Советы үз составыннан җирлекнең яңа башлыгын сайлый, ә җирлек Советы вәкаләтләре чоры тәмамланганчы 6 айдан да кимрәк вакыт калганда, җирлек башлыгын сайлау яңа сайланган җирлек советының беренче утырышында гамәлгә ашырыла.

3. Татарстан Республикасы Рәисенең авыл җирлеге башлыгын вазыйфасыннан азат итү турындагы хокукый акты нигезендә йә авыл җирлеге Советының авыл җирлеге башлыгын отставкага җибәрү турындагы карары нигезендә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган авыл җирлеге башлыгы әлеге хокукый актка яисә карарга суд тәртибендә шикаять биргән очракта, авыл җирлеге Советы суд карары закон көченә кергәнче авыл җирлеге Советы тарафыннан үз составыннан сайлана торган авыл җирлеге башлыгын сайлау турында карар кабул итәргә хокуклы түгел.

V бүлек. Авыл җирлеге Башкарма комитеты

48 маддә. Авыл җирлеге Башкарма комитеты

1. Авыл җирлеге Башкарма комитеты авыл җирлеге җирле үзидарәсенең Башкарма-боеру органы булып тора.

2. Авыл җирлеге Башкарма комитетының рәсми исеме - Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районы Нармонка авыл җирлеге Башкарма комитеты муниципаль учреждениесе.

3. Авыл җирлеге Башкарма комитеты авыл җирлеге Советына хисап тота һәм аны контрольдә тота.

4. Авыл җирлеге Башкарма комитетының мөһере, авыл җирлеге гербы төшерелгән һәм үз исеме язылган бланклары бар.

5. Авыл җирлеге Башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары авыл җирлеге бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясенә туры китереп аерым юл белән карала.

49 маддә. Авыл җирлеге Башкарма комитеты структурасы

1. Башкарма комитетның структурасы авыл җирлеге башлыгы тәкъдиме буенча авыл җирлеге Советы тарафыннан раслана.

2. Авыл җирлеге Башкарма комитеты структурасына Башкарма комитет җитәкчесе - авыл җирлеге башлыгы, Башкарма комитет секретаре, Башкарма комитетның башка вазыйфаи затлары керә.

50 маддә. Авыл җирлеге Башкарма комитеты вәкаләтләре

1. Авыл җирлеге Башкарма комитеты:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- авыл җирлеге бюджетын төзи;

- авыл җирлеге бюджетының үтәлешен тәэмин итә, авыл җирлеген социаль-икътисадый үстерү стратегиясен үтәүне оештыра;

-авыл җирлеге бюджеты үтәлеше турында отчет, авыл җирлеген социаль-икътисадый үстерү стратегиясе үтәлеше турында отчетлар әзерли;

- авыл җирлегенең икътисады һәм социаль өлкәсе торышын тасвирлый торган статистик күрсәткечләрне җыюны һәм күрсәтелгән күрсәткечләрне Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә дәүләт хакимияте органнарына тапшыруны оештыра;

- авыл җирлегенең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын һәм авыл җирлегенең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын гамәлгә ашыра, аларга таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә;

2) муниципаль милеккә идарә итү, авыл җирлеге территориясендәге предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:

- авыл җирлеге муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын төзү, сатып алу, алардан файдалану, алар белән эш итү һәм арендалау мәсьәләләрен хәл итә;

- авыл җирлеге Советы карары белән билгеләнә торган очракларда муниципаль мөлкәтне читләштерү, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында тәкъдимнәр әзерли һәм авыл җирлеге Советы белән килештерүгә (раслауга) кертә;

- муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, оешмалар белән авыл җирлеген икътисадый һәм социаль үстерүдә хезмәттәшлек итү турында шартнамәләр төзи; авыл җирлеге территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек рәвешләрендәге предприятиеләр төзүгә ярдәм итә;

- авыл җирлеге Советы тарафыннан билгеләнгән тәртип нигезендә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, аларның эшчәнлек максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль казна учреждениеләрен финанслауны тәэмин итә, муниципаль учреждениеләрне һәм Предприятиеләрне үзгәртеп оештыру һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә аларның җитәкчеләрен билгели һәм билгән вазыйфаларыннан азат итә.

- муниципаль заказны формалаштыра һәм урнаштыра; муниципаль биремне бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан үтәүне финанс белән тәэмин итә; авыл җирлеген төзекләндерү, халыкка коммуналь хезмәт күрсәтү, социаль инфраструктура объектларын төзү һәм ремонтлау, продукция җитештерү, шушы авыл җирлегенең матди һәм финанс средстволарыннан халыкның көнкүреш һәм социаль-мәдәни ихтыяҗларын канәгатьләндерү өчен кирәкле хезмәтләр күрсәтү буенча эшләрнең заказчысы булып тора.;

- муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләргә, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан башкарыла торган эшләргә Тарифлар билгели, әгәр федераль законнарда башкасы каралмаган булса;

- кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыра;

3) территориаль планлаштыру, җирдән һәм башка табигать ресурсларыннан файдалану, әйләнә-тирә табигать мохитен саклау өлкәсендә:

- муниципаль милектәге җирләрдән нәтиҗәле файдалануны һәм саклауны планлаштыра һәм оештыра;

- авыл җирлеге территориясендәге җир кишәрлекләрен законнарда билгеләнгән тәртиптә бирә һәм тартып ала, шул исәптән сатып алу юлы белән дә;

- экологик хәл турында халыкка хәбәр итә, әйләнә-тирә мохиткә куркыныч тудыручы, табигатьтән файдалану турындагы законнарны бозучы предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның гамәлләре турында тиешле органнарга хәбәр итә;

4) транспорт һәм элемтә өлкәсендә:

- авыл җирлеге территориясендә хәрәкәт итүче җәмәгать транспортының маршрутларын, хәрәкәт графикларын, тукталыш урыннарын раслый яисә килештерә;

- җәмәгать транспорты тукталышлары өчен билгеләнгән урыннарны төзекләндерүне тәэмин итә;

- халыкны элемтә хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыруны тәэмин итә;

5) авыл хуҗалыгын һәм эшкуарлыкны үстерү өлкәсендә:

- авыл хуҗалыгы җитештерүен үстерү һәм авыл хуҗалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыра;

6) халыкка көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

- халыкны җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра; базарлар һәм ярминкәләр оештыра;

- авыл җирлеге территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакүләм спортны үстерү, авыл җирлегенең рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру өчен шартлар тудыра;

- балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыра, яшьләр сәясәтен гамәлгә ашыруда катнаша, яшьләрнең хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен тәэмин итү һәм яклау чараларын эшли һәм гамәлгә ашыра, яшьләр сәясәтен гамәлгә ашыруның төп юнәлешләре буенча муниципаль программалар эшли һәм гамәлгә ашыра, җирлектә яшьләр сәясәтен гамәлгә ашыруны мониторинглауны оештыра һәм гамәлгә ашыра;
ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм күмү урыннарын карап тотуны тәэмин итә;

7) торак-коммуналь хуҗалык һәм төзекләндерү өлкәсендә:

- каты коммуналь калдыкларны җыю (шул исәптән аерым-аерым җыю) һәм ташу эшчәнлеген оештыруда катнаша;

- төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра, аның предметы булып җирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларыннан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалидларның файдалана алуын тәэмин итү таләпләрен үтәү, күрсәтелгән кагыйдәләр нигезендә җирлек территориясен төзекләндерүне оештыру тора.;

- адреслашу объектларына адреслар бирә, адресларны үзгәртә, юкка чыгара, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальара әһәмияттәге, муниципаль районның җирле әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш) исемнәр, авыл җирлеге чикләрендәге планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирә, мондый исемнәрне үзгәртә, юкка чыгара, Дәүләт адреслар реестрына кертә;

- Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә авыл җирлеге чикләрендә халыкны су белән тәэмин итүне, су чыгаруны, халыкны ягулык белән тәэмин итүне оештыра;

- авыл җирлеге торак пунктлары чикләрендәге җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген оештыра;

- авыл җирлегендә яшәүчеләрнең күпләп ял итүе өчен шартлар тудыра һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыра, моңа гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буйларына ирекле керүен тәэмин итү дә керә.

8) халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү,

- авыл җирлеге территориясендә законнарның, дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә актларының үтәлешен, гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яисә арбитраж судында дәүләт хакимияте органнарының һәм дәүләт вазыйфаи затларының, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның җирле үзидарә хокукларын боза торган актларына карата шикаять бирә;

- авыл җирлеге торак пунктлары чикләрендә янгын куркынычсызлыгының беренчел чараларын үткәрүне тәэмин итә;

-муниципаль сайлауларны, җирле референдумны, авыл җирлеге депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, авыл җирлеге чикләрен үзгәртү, авыл җирлеген үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне әзерләүне һәм уздыруны оештыру ягыннан һәм матди-техник яктан тәэмин итә;

җыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар уздыру, спорт, тамаша һәм башка массакүләм иҗтимагый чаралар оештыру белән бәйле законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

- җәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтә, халык дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыра;

- милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, авыл җирлеге территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга

юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра;

- гаилә законнарында билгеләнгән тәртиптә уналты яшькә җиткән затларга никахлашуга рөхсәт бирә;

9) мәдәният өлкәсендә:

- ял итүне оештыру һәм халыкны мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра;

- авыл җирлеге территориясендә урнашкан муниципаль музейларны карап тотуны тәэмин итә;

10) авыл җирлеге җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә:

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә авыл җирлеге җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен тапшырылган матди һәм финанс чараларын исәпкә ала һәм тиешенчә файдалануны тәэмин итә;

- тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында тиешле федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә хисаплар тапшыра;

11) башка вәкаләтләр:

- авыл җирлеге башлыгы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди-техник һәм башкача тәэмин итә;
- авыл җирлегенең архив фондларын булдыруны тәэмин итә;

-авыл җирлеге территориясендә үткәрелә торган социаль әһәмиятле һәм башка чараларны (өлкәннәр һәм инвалидлар декадасы, Җиңү көне һ. б.) оештыра.;

- авыл җирлегенең җирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра, моңа кануннарда, әлеге Уставта, авыл җирлеге Советы карарларында авыл җирлеге Советы яисә авыл җирлегенең башка җирле үзидарә органнары компетенциясенә кертелгән вәкаләтләр керми.

2. Башкарма комитет авыл җирлегенең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыра:

- авыл җирлеге музейларын төзи;

- авыл җирлегендә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр башкара;

- опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнаша;

- авыл җирлеге территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра;

-Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм авыл җирлеге территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыруга ярдәм итә;

- авыл җирлеге территориясендәге муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү чараларын оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнаша;

- муниципаль янгыннан саклау оештыра;

- туризмны үстерү өчен шартлар тудыра;

- кеше хокукларын тәэмин итүгә җәмәгать контролен гамәлгә ашыручы һәм мәҗбүри тоту урыннарындагы затларга ярдәм итүче җәмәгать күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтә;

-инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук "Инвалидларны социаль яклау турында"1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның гомумроссия иҗтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтә;

- социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак законнары нигезендә гражданнарга муниципаль торак фондыннан торак урыннары бирә;

- хуҗасыз хайваннар белән мөгамәлә итү эшчәнлеген гамәлгә ашырганда чаралар оештыра;

- "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыра;

- инвалидларның, сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән затларның Физик культурасын һәм спортын, адаптив физик культураны һәм адаптив спортны

үстерүгә ярдәм итә;

- "Кулланучылар хокукларын яклау турында"1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыра;

- полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына күрсәтелгән вазыйфаны биләү чорына торак урын бирә;

алкоголь, наркотик яисә башка төрле токсик исерек хәлдә булган затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыра.

3. Авыл җирлеге Башкарма комитеты муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора.

Авыл җирлеге Башкарма комитетының муниципаль контроль өлкәсендәге вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) Муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда дәүләт контроле (күзәтчелеге), муниципаль контроль өлкәсендә бердәм дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыруда катнашу;

2) муниципаль берәмлек территориясендә муниципаль контроль оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында һәм башка норматив хокукый актларында каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.
Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру функцияләре авыл җирлеге Башкарма комитеты органнарына мондый органнарның статусын билгели торган хокукый актлар нигезендә йөкләнергә мөмкин.

Муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга, юридик затларга, индивидуаль эшкуарларга тикшерүләр оештыруга һәм уздыруга бәйле мөнәсәбәтләргә карата "Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында"2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

VI бүлек. ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕҢ БАШКА ОРГАННАРЫ. ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҮЗАРА ЭШЧӘНЛЕГЕ

51 маддә. Авыл җирлеге Советы, авыл җирлеге башлыгы, авыл җирлеге Башкарма комитеты һәм авыл җирлеге җирле үзидарәсенең башка органнарының үзара эшчәнлеге нигезләре

1. Әлеге устав белән билгеләнгән вәкаләтләр бүленеше нигезендә авыл җирлеге Советы, авыл җирлеге башлыгы һәм авыл җирлеге Башкарма комитеты үз

вәкаләтләрен мөстәкыйль башкаралар.

2. Авыл җирлеге Советы һәм авыл җирлеге Башкарма комитеты, авыл җирлегенең икътисадый һәм социаль үсеше процессларына нәтиҗәле идарә итү максатларында һәм аның халкы мәнфәгатьләрендә, законнарда, әлеге Уставта билгеләнгән рәвешләрдә үзара хезмәттәшлек итәргә тиеш.

3. Авыл җирлеге Советы һәм авыл җирлеге Башкарма комитеты кабул ителгән норматив хокукый актларны имзаланган көннән алып җиде көн эчендә бер-берсенә җибәрәләр.

4. Авыл җирлеге башлыгы, авыл җирлеге Башкарма комитеты җитәкчесе буларак, авыл җирлеге Советының, авыл җирлеге башлыгының хокукый актларын кабул итү, гамәлдән чыгару, үзгәртү турындагы тәкъдим белән авыл җирлеге Советына мөрәҗәгать итәргә, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

5. Авыл җирлеге җирле үзидарәсенең башка органнарының үзара хезмәттәшлек тәртибе авыл җирлеге Советы тарафыннан билгеләнергә мөмкин.

52 маддә. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнары арасындагы бәхәсләрне хәл итү

Авыл җирлеге җирле үзидарә органнары арасында үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедураларын үткәрү юлы белән йә суд тәртибендә хәл ителә.

VIII бүлек. ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАН-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

53 маддә. Юридик зат хокукларына ия авыл җирлеге җирле үзидарә органнары

1. Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик зат хокуклары авыл җирлеге Советына һәм авыл җирлеге Башкарма комитетына бирелә.

2. Авыл җирлеге Башкарма комитеты структурасы нигезендә авыл җирлеге Советы карары буенча юридик зат хокуклары авыл җирлеге Башкарма комитетының аерым органнарына бирелергә мөмкин.

54 маддә. Юридик затлар буларак авыл җирлеге җирле үзидарә органнары

1. Авыл җирлеге исеменнән мөлкәти һәм башка хокуклар һәм бурычлар сатып алырга һәм гамәлгә ашырырга, судта ышанычнамәсез чыгыш ясарга мөмкин.

2. Юридик зат хокуклары бирелгән авыл җирлеге җирле үзидарә органнары идарә итү функцияләрен башкару өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре булып торалар һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар буларак дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

55 маддә. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнарын финанслау

1. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнары эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү бары тик авыл җирлеге бюджетының үз керемнәре хисабына гына гамәлгә ашырыла.

2. Законда, әлеге Уставта, авыл җирлеге Советы карарларында каралган очракларда авыл җирлеге җирле үзидарә органнары эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары авыл җирлеге бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

IX бүлек. АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ БАШЛЫГЫНА ҺӘМ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕНЕҢ БАШКА ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНА БИРЕЛӘ ТОРГАН СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР

56 маддә. Авыл җирлеге башлыгына һәм авыл җирлегенең башка вазыйфаи затларына бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр

Авыл җирлеге башлыгы һәм авыл җирлегенең башка вазыйфаи затлары эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре "Муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, Татарстан Республикасында җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында" 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы һәм авыл җирлеге Советы карарлары нигезендә билгеләнә.

57 маддә. Авыл җирлеге Советы депутаты, башка вазыйфаи затлар эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре

1. Даими булмаган нигездә эшләүче авыл җирлеге Советы депутатына авыл җирлеге Советы һәм аның органнары утырышларында катнашкан, авыл җирлеге Советы йөкләмәләрен үтәгән вакыт өчен акчалата компенсация һәм гамәлдәге законнарда каралган башка түләүләр түләнә.

Муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутатына үз вәкаләтләрен даими булмаган нигездә гамәлгә ашыру өчен эш урынының (вазыйфасының) дәвамлылыгы Россия Федерациясе субъекты законы нигезендә муниципаль берәмлек уставы белән билгеләнә торган һәм аена ике эш көненнән кимрәк һәм алты эш көненнән артыграк була алмаган чорга сакланып калуы гарантияләнә.

58 маддә. Авыл җирлеге башлыгына, авыл җирлеге Советы

депутатларына кагылгысызлык гарантияләре

1. Авыл җирлеге Советы депутатларының, шул исәптән авыл җирлеге башлыгының, аларны җинаять яисә административ җаваплылыкка тартканда, тоткарлаганда, кулга алганда, тентүдә, сорау алуда, аларга карата бүтән төрле җинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылганда, шулай ук депутатларның, алар били торган торак һәм (яисә) хезмәт урынын, аларның багажын, шәхси һәм шәхси хезмәт транспорт чаралары, язышулар, алар файдалана торган элемтә чаралары, аларга караган документлар федераль законнар белән билгеләнә.

2. Федераль закон нигезендә авыл җирлеге Советы депутаты әйтелгән фикер, тавыш биргәндә белдерелгән позиция һәм аның статусына туры килә торган башка гамәлләр өчен, шул исәптән вәкаләтләре чоры тәмамлангач та, җинаять яисә административ җаваплылыкка тартыла алмый. Әлеге нигезләмә авыл җирлеге Советы депутаты тарафыннан федераль законда каралган гавами мыскыллаулар, яла ягулар яисә башка төрле хокук бозулар булган очракларга кагылмый.

X бүлек. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының җаваплылыгы

59 маддә. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының җаваплылыгы

Авыл җирлеге җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары авыл җирлеге халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында закон нигезендә җаваплы булалар.

60 маддә. Авыл җирлеге Советы депутатларының авыл җирлеге халкы алдында җаваплылыгы

1. Авыл җирлеге Советы депутатларының, шул исәптән авыл җирлеге башлыгының, авыл халкы алдында җаваплылыгы үзен сайлаган авыл җирлегендә яшәүчеләрнең ышанычын югалту нәтиҗәсендә килеп чыга.

2. Авыл җирлегендә яшәүчеләрнең ышанычын югалткан авыл җирлеге Советы депутаты, шул исәптән авыл җирлеге башлыгы да, әлеге Уставта каралган нигезләр буенча һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

61 маддә. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының дәүләт алдында җаваплылыгы

1. Авыл җирлеге Советының, авыл җирлеге башлыгының дәүләт алдындагы җаваплылыгы, алар Россия Федерациясе Конституциясен, федераль конституциячел законнарны, федераль законнарны, Татарстан Республикасы Конституциясен, Татарстан Республикасы законнарын һәм әлеге Уставны бозган

очракта, шулай ук авыл җирлеге җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләре тиешенчә гамәлгә ашырылмаган очракта, тиешле суд карары нигезендә федераль законнар нигезендә башлана.

2. Авыл җирлеге Советын тарату, авыл җирлеге башлыгын, авыл җирлеге Башкарма комитеты җитәкчесен вазыйфасыннан азат итү һәм отставкага җибәрү нигезләре һәм тәртибе "Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында"2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнә.

62 маддә. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны ышанычны югалтуга бәйле рәвештә эштән азат итү (вазыйфасыннан азат итү)

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә, ышанычын югалтуга бәйле рәвештә, эштән азат ителергә (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш:

1) федераль законнарда билгеләнгән очраклардан тыш, зат үзе ягы булган мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яисә) җайга салу буенча чаралар күрмәсә;

2) зат үзенең керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр тапшырмаса, федераль законнарда билгеләнгән очраклардан тыш, белә торып тулы булмаган белешмәләр тапшырса йә белә торып дөрес булмаган белешмәләр тапшырса;

3) федераль законда билгеләнгән очраклардан тыш, коммерция оешмасының идарә органы эшчәнлегендә затның түләүле нигездә катнашуы;

4) затның эшкуарлык эшчәнлеген гамәлгә ашыруы;

5) әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, затның идарә органнары, попечительлек яисә күзәтчелек советлары, коммерциягә карамаган чит ил хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының һәм Россия Федерациясе территориясендә эш итүче аларның структур бүлекчәләренең башка органнары составына керүе.

2. Үзенә буйсынган затның мәнфәгатьләр конфликтына китерә торган яисә китерергә мөмкин шәхси кызыксынуы барлыкка килүе турында билгеле булган муниципаль вазыйфаны биләүче зат, муниципаль вазыйфаны биләүче зат үзенә буйсынган зат ягы булган мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яисә) җайга салу чараларын күрмәгән очракта да, ышанычын югалтуга бәйле рәвештә эштән азат ителергә (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш.

63 маддә. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында җаваплылыгы

Җирле үзидарә органнарының һәм авыл җирлеге җирле үзидарәсе вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында җаваплылыгы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башлана.

XI бүлек. АВЫЛ ҖИРЛЕГЕНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАРЫ

64 маддә. Авыл җирлеге муниципаль хокукый актлары системасы

1. Авыл җирлеге муниципаль хокукый актлары системасына керә:

1) авыл җирлеге уставы, җирле референдумда (гражданнар җыенында)кабул ителгән хокукый актлар;

2) авыл җирлеге Советының норматив һәм башка хокукый актлары;

3) авыл җирлеге башлыгының, Башкарма комитетның, җирле үзидарәнең башка органнарының һәм вазыйфаи затларының әлеге Уставта каралган норматив һәм башка хокукый актлары.

2. Авыл җирлеге Уставы һәм җирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукый актлар системасында югары юридик көч актлары була, турыдан-туры гамәлгә керә һәм авыл җирлегенең бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокукый актлар әлеге Уставка һәм җирле референдумда кабул ителгән хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары кабул иткән муниципаль хокукый актлар авыл җирлегенең бөтен территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш.

4. Муниципаль хокукый актлар юкка чыгарылырга яисә аларның гамәлдә булуы тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) җирле үзидарә органнары яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан, мондый органнар яисә тиешле вазыйфалар бетерелгән очракта йә күрсәтелгән органнарның яисә вазыйфаи затларның - җирле үзидарә органнары яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затларының вәкаләтләре исемлеге үзгәргән очракта, муниципаль хокукый актның гамәлдә булуын туктатып тору вакытына тиешле муниципаль хокукый актны кабул итү (бастырып чыгару) яисә туктатып тору вакытына, шулай ук суд тарафыннан туктатылырга мөмкин; ә җирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга сала торган өлешендә - Россия

Федерациясе дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы тарафыннан.

5. Норматив характердагы булмаган муниципаль хокукый актның гамәлдә булуы аны кабул иткән (чыгарган) җирле үзидарә органы яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилнең эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкиле тарафыннан бирелгән тиешле күрсәтмә алынган очракта кичекмәстән туктатылып тора. Алынган күрсәтмәне үтәү турында Авыл җирлеге Башкарма комитеты яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә өч көн эчендә, ә авыл җирлеге Советына алар карар кабул иткән көннән соң өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

65 маддә. Авыл җирлеге гражданнарының турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне авыл җирлеге халкы тарафыннан турыдан-туры хәл итү гражданнарның җирле референдумда белдерелгән турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Әгәр авыл җирлегендә яшәүчеләрнең турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль норматив хокукый акт кабул итү (чыгару) таләп ителсә, күрсәтелгән актны кабул итү (чыгару) компетенциясенә кергән җирле үзидарә органы яисә авыл җирлеге җирле үзидарәсенең вазыйфаи заты референдумда кабул ителгән карар үз көченә кергән көннән алып 15 көн эчендә тиешле муниципаль норматив хокукый актны әзерләү һәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан артмаска тиеш.

3. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль норматив хокукый актны чыгару срогын бозу авыл җирлеге башлыгын чакыртып алу яисә авыл җирлеге Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

66 маддә. Авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләренең эчтәлеге

1. Авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре авыл җирлеге Советы тарафыннан раслана.

2. Авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре түбәндәге мәсьәләләрне җайга сала ала:

1) гомуми файдаланудагы территорияләрне карап тоту һәм мондый территорияләрдән файдалану тәртибе;

2) биналарның, төзелмәләрнең, корылмаларның фасадларының һәм киртәләү

конструкцияләренең тышкы күренеше;

3) төзекләндерү элементларын проектлау, урнаштыру, тоту һәм торгызу, шул исәптән җир эшләре үткәрелгәннән соң да;

4) авыл җирлеге территориясен, биналарны, корылмаларны, корылмаларны архитектур яктыртуны да кертеп, яктыртуны оештыру;

5) авыл җирлеге территориясен яшелләндерүне оештыру, торак пунктлар чикләрендә урнашкан газоннарны, чәчәклекләрне һәм үләнчел үсемлекләр биләгән башка территорияләрне булдыру, тоту, торгызу һәм саклау тәртибен кертеп;

6) авыл җирлеге территориясендә мәгълүмат урнаштыру, шул исәптән урам исемнәре һәм йорт номерлары белән күрсәткечләр, вывескалар урнаштыру;

7) балалар һәм спорт мәйданчыкларын, хайваннар йөртү мәйданчыкларын, парковкаларны (парковка урыннарын), кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту;

8) җәяүлеләр коммуникацияләрен, шул исәптән тротуарларны, аллеяларны, юлларны, сукмакларны оештыру;

9) авыл җирлеге территориясен инвалидларның һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәренең күрсәтелгән территориядә тоткарлыксыз хәрәкәт итүен тәэмин итү максатларында төзекләндерү;

10) авыл җирлеге территориясен җыештыру, шул исәптән кышкы чорда;

11) яңгыр суларының агып төшүен оештыру;

12) җир эшләрен башкару тәртибе;

13) янәшәдәге территорияләрне карап тотуда биналар, төзелешләр, корылмалар, җир кишәрлекләре милекчеләренең һәм (яисә) башка законлы хуҗаларының (җир кишәрлекләре мондый йортлар чикләрендә төзелмәгән яисә төзелмәгән күпфатирлы йортлардагы урыннар милекчеләреннән һәм (яисә) башка законлы хуҗаларыннан тыш) катнашуы, шул исәптән финанс белән ;

14) Татарстан Республикасы законында билгеләнгән тәртип нигезендә янәшәдәге территорияләрнең чикләрен билгеләү;

15) авыл җирлеге территориясен бәйрәмчә рәсмиләштерү;

16) гражданнарның һәм оешмаларның авыл җирлеге территориясен төзекләндерү чараларын гамәлгә ашыруда катнашу тәртибе.

67 маддә. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары кабул итә торган муниципаль хокукый актлар төрләре

1. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләрне үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгаралар:

1) авыл җирлеге Советы - авыл җирлеге Советы карарлары;
2) авыл җирлеге башлыгы - авыл җирлеге Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар һәм күрсәтмәләр, җирлек Башкарма комитеты карарлары һәм күрсәтмәләре;

2. Авыл җирлеге җирле үзидарәсенең башка вазыйфаи затлары әлеге уставларда, аларның статусын билгели торган башка муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгаралар.

68 маддә. Авыл җирлеге муниципаль хокукый актларын әзерләү

1. Муниципаль хокукый актларның проектларын авыл җирлеге башлыгы, авыл җирлеге Советы депутатлары, прокурор, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициатив төркемнәре кертә ала.

2. Прокурор үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру барышында гамәлдәге муниципаль норматив хокукый актларны камилләштерү кирәклеген билгеләгәндә муниципаль норматив хокукый актларны үзгәртү, юкка чыгару яисә кабул итү турында тәкъдимнәр кертергә хокуклы.

3. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушып бирелә торган документларның исемлеге һәм рәвеше тиешенчә авыл җирлеге Советы регламенты һәм авыл җирлеге башлыгы тарафыннан билгеләнә.

69 маддә. Авыл җирлеге Советының хокукый актлары

1. Авыл җирлеге Советы федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, Устав белән үз компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча авыл җирлеге территориясендә үтәлү өчен мәҗбүри кагыйдәләрне билгели торган карарлар, авыл җирлеге башлыгын отставкага җибәрү турында карар, шулай ук авыл җирлеге Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре һәм федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав белән үз компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Авыл җирлеге Советының авыл җирлеге территориясендә үтәлүе мәҗбүри булган кагыйдәләрне билгели торган карарлары, әгәр федераль законнарда

башкасы билгеләнмәгән булса, авыл җирлеге Советы депутатларының билгеләнгән санынннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Авыл җирлеге Советының җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләүне, үзгәртүне һәм бетерүне, чыгымнарны авыл җирлеге бюджеты акчаларыннан башкаруны күздә тоткан карарлары авыл җирлеге Советы каравына авыл җирлеге Башкарма комитеты җитәкчесе инициативасы белән яисә аның бәяләмәсе булганда гына кертелергә мөмкин. Күрсәтелгән бәяләмә авыл җирлеге Советы Регламентында билгеләнгән тәртиптә утыз көн эчендә авыл җирлеге Советына тапшырыла.

4. Авыл җирлеге Советы карарлары авыл җирлеге башлыгы тарафыннан алар кабул ителгән көннән алып өч көн эчендә имзалана һәм әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә халыкка җиткерелә.

70 маддә. Авыл җирлеге башлыгының хокукый актлары

Авыл җирлеге башлыгы законнарда, әлеге Уставта, авыл җирлеге Советы карарларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә авыл җирлеге Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча, шулай ук "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" Федераль закон һәм башка федераль законнар нигезендә авыл җирлеге Уставы белән аның вәкаләтләренә кертелгән башка мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара.

Авыл җирлеге башлыгы федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, әлеге Уставта, авыл җирлеге Советының норматив хокукый актларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләр һәм федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча Башкарма комитет карарларын, шулай ук авыл җирлеге Башкарма комитетының авыл җирлеге Башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләрен чыгара.

71 маддә. Муниципаль норматив хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм үз көченә керү тәртибе

1. Кеше һәм гражданның хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар, гамәлгә куючысы муниципаль берәмлек була торган оешмаларның хокукый статусын билгели торган муниципаль норматив хокукый актлар, шулай ук җирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләр алар рәсми халыкка игълан ителгәннән соң үз көченә керә.

2. Муниципаль норматив хокукый актны, шул исәптән җирле үзидарә органнары арасында төзелгән Килешүне рәсми рәвештә халыкка җиткерү булып түбәндәгеләр тора:

1) Тулы текстны Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталында рәсми бастырып чыгару (https://pravo.tatarstan.ru (ЭЛ ММЧны теркәү турында таныклык № ФС 77-60244 17.12.2014елда бирелгән, элемтә, мәгълүмати технологияләр һәм массакүләм коммуникацияләр өлкәсендә күзәтчелек буенча Федераль хезмәт (Роскомнадзор) яисә Лаеш муниципаль районының «Кама ягы " газетасында) (элемтә, мәгълүмати технологияләр һәм массакүләм коммуникацияләр өлкәсендә күзәтчелек буенча федераль хезмәтнең ТР буенча идарәсе рег. Пи номеры №ТУ16-01035, 16.05.2013).

2) Нармонка авыл җирлегенең «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында түбәндәге веб-адрес буенча урнаштыру: http://laishevo.tatarstan.ru.

3) Лаеш районы, Нармонка ав., Яшьләр ур., 1 й. адресы буенча урнашкан мәгълүмат стендларында урнаштыру

3. Гражданнарның Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталына керүен тәэмин итү өчен түбәндәге адреслар буенча урнашкан «Интернет» мәгълүмат-телекоммуницикация челтәренә тоташу пунктлары эшли: Лаеш районы, Нармонка авылы, Яшьләр урамы, 1нче йорт.

4. Муниципаль норматив хокукый актлар, җирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләр, федераль закон белән таратылуы чикләнгән белешмәләр булган муниципаль хокукый актлардан яисә аларның аерым нигезләмәләреннән тыш, аларга кул куелган көннән алып 10 көн эчендә халыкка җиткерелә.

5. Салымнар һәм җыемнар турында Нармонка авыл җирлегенең норматив хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

6. Әлеге маддәнең 1 пунктында күрсәтелмәгән муниципаль хокукый актлар, әгәр актның үзендә башкасы билгеләнмәгән булса, аларга имза салынган көннән үз көченә керә.

7. «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә тиешле сайтларның доменнарын һәм муниципаль хокукый актларны халыкка игълан итү (рәсми бастырып чыгарылудан тыш) гамәлгә ашырыла торган массакүләм мәгълүмат чаралары буларак аларны теркәү турында белешмәләрне, шул исәптән җирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешүләрне күрсәтеп, вакытлы матбугат басмалары, челтәр басмалары исемлеге муниципаль берәмлек башлыгының хокукый актын бастырып чыгару юлы белән гомуми игътибарга җиткерелә.

72 маддә. Авыл җирлегенең муниципаль хокукый актларын юкка чыгару һәм аларның гамәлдә булуын туктатып тору

1. Авыл җирлегенең муниципаль хокукый актлары юкка чыгарылырга яисә аларның гамәлдә булуы авыл җирлегенең җирле үзидарә органнары яисә тиешле

муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан туктатылырга мөмкиншундый органнар яисә тиешле вазыйфалар бетерелгән очракта йә күрсәтелгән органнарның яисә вазыйфаи затларның - авыл җирлегенең җирле үзидарә органнары яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затларының вәкаләтләре муниципаль хокукый актны гамәлдән чыгару яисә туктатып тору вакытына тиешле муниципаль хокукый актны кабул итү (бастырып чыгару) кертелгән, шулай ук суд тарафыннан вәкаләтләре үзгәрү; ә җирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга сала торган өлештә - Россия Федерациясе дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы).

Норматив характердагы булмаган муниципаль хокукый актның гамәлдә булуы, Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилнең Эшкуарлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе законнары нигезендә бирелгән тиешле күрсәтмәсен алган очракта, аны кабул иткән (чыгарган) җирле үзидарә органы яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан кичекмәстән туктатып торыла. Алынган күрсәтмәнең үтәлеше турында җирле үзидарәнең Башкарма-боеру органнары яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә - өч көн эчендә, ә җирле үзидарәнең вәкиллекле органнары карар кабул иткән көннән соң өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

2. "Лаеш муниципаль районы" муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында" 2005 елның 31 гыйнварындагы 28-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы карары буенча муниципаль берәмлек статусын билгеләү турында яңа закон үз көченә кергәнче гамәлгә яраксыз дип тану суд карары нигезендә күрсәтелгән муниципаль берәмлекнең суд карары закон көченә кергәнче кабул ителгән муниципаль хокукый актларын гамәлдә түгел дип тану яисә муниципаль хокукый актлар күрсәткечләрен юкка чыгару өчен нигез була алмый..

XII бүлек. АВЫЛ ҖИРЛЕГЕНЕҢ ИКЪТИСАДЫЙ НИГЕЗЕ

73 маддә. Авыл җирлегенең икътисадый нигезе

1. Авыл җирлегенең икътисадый нигезен авыл җирлеге муниципаль милкендәге мөлкәт, авыл җирлеге бюджеты акчалары, шулай ук авыл җирлегенең мөлкәти хокуклары тәшкил итә.

74 маддә. Авыл җирлегенең муниципаль мөлкәте

1. Авыл җирлеге милкендә булырга мөмкин:

1) "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 маддәсендә билгеләнгән авыл җирлегенең җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) Федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очракларда җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук җирле үзидарә органнарының аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен аларга "Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясындагы 4 өлешендә каралган тәртиптә тапшырылган мөлкәт;

3) авыл җирлеге җирле үзидарә органнарының һәм аларның вазыйфаи затларының, муниципаль хезмәткәрләрнең, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләренең эшчәнлеген авыл җирлеге Советының норматив хокукый актлары нигезендә тәэмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

4) җирле үзидарә органы тарафыннан федераль законнар белән хәл ителгән һәм җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү өчен кирәкле мөлкәт;

5) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясындагы 3 һәм 4 өлешләре нигезендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 17 статьясындагы 1 һәм 1 өлешләре нигезендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт.

2. Авыл җирлеге милкендә авыл җирлекләренең җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен кирәкле башка мөлкәт булырга мөмкин.

75 маддә. Авыл җирлеге муниципаль мөлкәтенә ия булу, аннан файдалану һәм аның белән эш итү

1. Җирле үзидарә органнары авыл җирлеге исеменнән Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган авыл җирлеге җирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә муниципаль мөлкәткә мөстәкыйль ия булалар, файдаланалар һәм алар белән эш итәләр.

2. Җирле үзидарә органнары муниципаль мөлкәтне федераль законнар нигезендә физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнарына вакытлыча яисә даими файдалануга тапшырырга, читләштерергә, башка алыш-бирешләр башкарырга хокуклы.

3. Җирле үзидарә органнары муниципаль мөлкәт реестрларын Россия Федерациясе Хөкүмәте вәкаләт биргән федераль Башкарма хакимият органы билгеләгән тәртиптә алып баралар.

76 маддә. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хуҗалык җәмгыятьләре

1. Авыл җирлеге муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, үзгәртеп оештыра һәм бетерә, хуҗалык җәмгыятьләре, шул исәптән җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципальара җәмгыятьләр төзүдә катнаша ала. Муниципаль предприятиеләргә һәм учреждениеләргә карата гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен җирле үзидарәнең вәкаләтле органнары башкара.

2. Гамәлгә куючы функцияләрен һәм вәкаләтләрен башкаручы җирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрнең максатларын, шартларын һәм эшчәнлек тәртибен билгелиләр, аларның уставларын раслыйлар, әлеге предприятиеләр һәм учреждениеләрнең җитәкчеләрен вазыйфага билгелиләр һәм вазыйфаларыннан азат итәләр, аларның эшчәнлеге турында әлеге Уставта һәм муниципаль хокукый актларда каралган тәртиптә хисаплар тыңлыйлар.

3. Авыл җирлегенең җирле үзидарә органнары авыл җирлеге исеменнән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидияләп җавап бирәләр һәм аларны үтәүне федераль законда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә тәэмин итәләр.

4. Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Мөлкәт һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы муниципаль мөлкәт реестрын Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан вәкаләт бирелгән федераль Башкарма хакимият органы билгеләгән тәртиптә алып бара.

77 маддә. Авыл җирлеге муниципаль милкен хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары

1. Муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль законнар нигезендә авыл җирлеге Советы карарлары белән билгеләнә.

2. Муниципаль мөлкәтне файдаланудан һәм хосусыйлаштырудан кергән

керемнәр авыл җирлеге бюджетына керә.

78 маддә. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

Авыл җирлеге җирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, әгәр законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, шартнамә нигезендә төзелә.

XIII бүлек. АВЫЛ ҖИРЛЕГЕНЕҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

79 маддә. Авыл җирлеге бюджеты

1. Авыл җирлегенең үз бюджеты бар.

2. Авыл җирлеге бюджеты авыл җирлеге Советының муниципаль норматив хокукый акты рәвешендә эшләнә һәм раслана.

3. Авыл җирлеге бюджетында авыл җирлегенең җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү буенча җирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга җибәрелә торган керемнәр һәм авыл җирлегенең җирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итү өчен бирелгән субвенцияләр, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр исәбеннән гамәлгә ашырыла торган авыл җирлеге бюджетының тиешле чыгымнары аерым карала.

4. Авыл җирлегенең җирле үзидарә органнары федераль законнарда һәм Россия Федерациясенең алар нигезендә кабул ителә торган башка норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына авыл җирлеге бюджетының үтәлеше турындагы хисапларны тапшыра.

80 маддә. Авыл җирлегендә бюджет процессы.

1. Авыл җирлеге бюджетын төзү, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен тикшереп тору авыл җирлеге җирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль ашырыла. Авыл җирлеге бюджетын төзү, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

2. Авыл җирлеге бюджеты проекты, авыл җирлеге Советының авыл җирлеге бюджетын раслау турындагы карары, аның үтәлеше турында еллык хисап, авыл

җирлеге бюджеты үтәлеше барышы турында һәм җирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре саны турында кварталлык белешмәләр, аларның хезмәтенә түләүнең факттагы чыгымнарын күрсәтеп, рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

3. Авыл җирлеге бюджеты проекты өч елга (Чираттагы финанс елы һәм план чорына) төзелә һәм раслана.

4. Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл җирлеге бюджеты проекты авыл җирлегенең чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында авыл җирлегенең социаль-икътисадый үсеш фаразы нигезендә төзелә.

5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл җирлеге бюджеты проекты Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләрен үтәп кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә авыл җирлеге Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә һәм вакытларда төзелә.

6. Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл җирлеге бюджеты проектын төзү түбәндәгеләргә нигезләнә:

- Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләпләр) билгели торган Россия Федерациясе Федераль Собраниесенә Россия Федерациясе Президенты юлламасы нигезләмәләре;

- Татарстан Республикасы Рәисенең Татарстан Республикасы Дәүләт Советына юлламасы;

- Россия Федерациясенең милли үсеш максатларын һәм аларга ирешү буенча гавами хакимият органнары эшчәнлеге юнәлешләрен билгеләүче документларга;

- бюджет сәясәтенең төп юнәлешләре һәм авыл җирлеге салым сәясәтенең төп юнәлешләренә;

- авыл җирлегенең социаль-икътисадый үсеше фаразына;

- озак сроклы чорга бюджет фаразында (бюджет фаразы проектында, бюджет фаразына үзгәрешләр проектында);

- дәүләт һәм муниципаль программаларда, дәүләт һәм муниципаль программалар проектларында, күрсәтелгән программаларга үзгәрешләр проектларында;

- Россия Федерациясенең милли үсеш максатларын һәм аларга ирешү буенча гавами хакимият органнары эшчәнлеге юнәлешләрен билгеләүче документларда;

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл җирлеге бюджеты турындагы

карарда бюджетның төп характеристикалары булырга тиеш, аларга бюджет керемнәренең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет кытлыгы, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы законнары, авыл җирлеге Советының муниципаль хокукый актлары белән билгеләнгән башка күрсәткечләр (бюджет турындагы Карардан тыш) керә.

8. Авыл җирлеге бюджеты турындагы карар белән составлары Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә кабул ителгән, аның нигезендә Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары, район Советы карарлары нигезендә кабул ителгән күрсәткечләр раслана.

9. Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл җирлеге бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чоры параметрларын үзгәртү һәм аларга бюджет проектының план чорының икенче елы параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл җирлеге бюджеты турындагы карар проекты план чорының расланган бюджеты күрсәткечләрен төгәлләштерә һәм төзелә торган бюджетның план чорының икенче елы күрсәткечләрен раслый.

Раслана торган авыл җирлеге бюджетының план чоры параметрларын төгәлләштерү түбәндәгеләрне күзалдында тота:

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл җирлеге бюджеты турындагы карар проектын карау предметы булган күрсәткечләргә төгәллек кертүләрне раслау;

- авыл җирлеге бюджеты чыгымнарының ведомство структурасының расланган күрсәткечләрен арттыруны яки кыскартуны раслау йә аңа авыл җирлеге бюджеты чыгымнарының өстәмә максатчан маддәләре һәм (яисә) төрләре буенча бюджет ассигнованиеләрен кертү.

10. Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл җирлеге бюджеты турындагы карар проекты белән бер үк вакытта авыл җирлеге Советына күрсәтелә:

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл җирлегенең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

- агымдагы финанс елының узган чорында авыл җирлеген социаль-икътисадый үстерүнең беренчел йомгаклары һәм агымдагы финанс елында авыл җирлеген социаль-икътисадый үстерүнең көтелә торган йомгаклары;

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл җирлеген социаль-икътисадый үстерү фаразы;

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл җирлеге бюджетының төп

характеристикалары (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет кытлыгы) фаразы;

- авыл җирлеге бюджеты проектына аңлатма язуы;

- бюджетара трансфертларны бүлү методикалары (методикалар проектлары) һәм исәп-хисаплары;

- Чираттагы финанс елы ахырына һәм план чорының һәр елы ахырына муниципаль бурычның югары чиге;

- агымдагы финанс елына бюджетның көтелә торган үтәлешен бәяләү;

- күрсәтелгән бюджет сметаларына карата авыл җирлеге Башкарма комитеты белән фикер каршылыклары килеп чыккан очракта бирелә торган күрсәтелгән органнарның авыл җирлеге Советы тарафыннан тәкъдим ителгән бюджет сметалары проектлары;

- Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Устав белән билгеләнгән башка документлар һәм материаллар.

Бюджет турында карар белән бюджет ассигнованиеләрен муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программага карамаган юнәлешләре буенча бүлү расланган очракта, бюджет турындагы карар проектына муниципаль программаларның паспортлары тапшырыла.

Бюджет турындагы карар проектында бюджет ассигнованиеләрен бюджетлар чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бүлгән кушымта булмаган очракта, бюджет ассигнованиеләрен бюджетлар чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бүлгән кушымта бюджет турындагы карар проектына аңлатма язуына кушымталар составына кертелә.

11. Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл җирлеге бюджеты проектын төзү Россия Федерациясе Бюджет кодексы, алар нигезендә Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә авыл җирлеге Башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашырыла.

12. Авыл җирлеге Башкарма комитеты чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл җирлеге бюджеты турындагы карар проектын агымдагы елның 15 ноябреннән дә соңга калмыйча авыл җирлеге Советы каравына кертә.

13. Авыл җирлеге Советының муниципаль норматив хокукый актында билгеләнгән авыл җирлеге бюджеты турындагы карар проектын карау һәм аны

раслау тәртибе чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан бюджет турындагы карарның үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар белән күрсәткечләрне һәм характеристикаларны Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184^{1} маддәсе нигезендә раслауны күздә тотарга тиеш.

14. Авыл җирлеге бюджеты турындагы карар, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм (яисә) авыл җирлеге бюджеты турындагы карарда башкасы каралмаган булса, 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм финанс елының 31 декабренә кадәр гамәлдә була.

Авыл җирлеге бюджеты турындагы карар билгеләнгән тәртиптә имзаланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

15. Авыл җирлеге җирле үзидарә органнары авыл җирлеге бюджетының баланслылыгын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, кытлык күләме, муниципаль бурыч күләме һәм структурасы, авыл җирлеге бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча билгеләнгән федераль законнарның һәм Татарстан Республикасы законнарының үтәлешен тәэмин итәләр.

16. Авыл җирлеге бюджеты керемнәре Россия Федерациясе Бюджет законнары, салымнар һәм җыемнар турындагы законнар һәм башка мәҗбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә төзелә.

17. Авыл җирлеге бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган рәвешләрдә гамәлгә ашырыла.

18. Федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очраклардан тыш, федераль дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга авыл җирлеге бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру рөхсәт ителми.

19. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

81 маддә. Авыл җирлегенең муниципаль ихтыяҗларын тәэмин итү өчен сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алулар "Дәүләт һәм муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында" 2013 елның 05 маендагы 44-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр авыл җирлеге бюджеты акчалары исәбеннән сатып алына.

82 маддә. Авыл җирлеге гражданнарының үзара салым акчалары

1. Гражданнарның үзара салым акчалары дигәндә гражданнарның җирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләрне хәл итү өчен башкарыла торган бер тапкыр түләүләре аңлашыла. Гражданнарның үзара салымы тәртибендә түләүләр күләме авыл җирлегендә (авыл җирлеге составына керүче торак пунктта) яшәүчеләрнең барысы өчен дә абсолют зурлыкта бертигез итеп билгеләнә, моңа гражданнарның аерым категорияләре керми, аларның саны авыл җирлегендә (авыл җирлеге составына керүче торак пунктта) яшәүчеләрнең гомуми санының 30 процентыннан артмаска тиеш һәм алар өчен түләүләр күләме киметелергә мөмкин.

2. Әлеге маддәнең 1 өлешендә күрсәтелгән гражданнарның бер тапкыр түләүләрен кертү һәм куллану мәсьәләләре җирле референдумда, ә "Россия Федерациясендә гражданнарның җирле үзидарәсен оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 маддәсендәге 1 өлешенең 4.1 пунктында каралган очракта гражданнар җыенында хәл ителә.

83 маддә. Авыл җирлегенең муниципаль бурычлары (муниципаль бурычы)

1. Авыл җирлеге муниципаль бурычларны, шул исәптән муниципаль кыйммәтле кәгазьләр чыгару юлы белән, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә башкарырга хокуклы.
2. Авыл җирлеге исеменнән муниципаль бурычларны гамәлгә ашыру хокукы Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә җирлек Башкарма комитетына карый.

84 маддә. Авыл җирлегенең җирле бюджеты үтәлеше

1. Авыл җирлегенең җирле бюджеты үтәлеше Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Авыл җирлеге бюджеты кассаның бердәмлеге һәм чыгымнарның ведомствога буйсынуы нигезендә үтәлә.

3. Авыл җирлеге бюджеты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, авыл җирлеге бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

4. Авыл җирлеге бюджеты үтәлеше авыл җирлегенең җыелма бюджет язмасы һәм авыл җирлегенең касса планы нигезендә оештырыла.

85 маддә. Бюджет хисабы. Авыл җирлеге бюджеты үтәлеше турында еллык хисап

1. Авыл җирлегенең бюджет хисабы еллык хисап.

2. Авыл җирлегенең бюджет хисабы авыл җирлеге Башкарма комитеты тарафыннан бюджет акчаларының тиешле баш администраторларының җыелма бюджет хисабы нигезендә төзелә.

3. Авыл җирлеге бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап авыл җирлеге Советы карары белән расланырга тиеш.

4. Авыл җирлеге бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап авыл җирлеге Советына тапшырылганчы тышкы тикшерү узарга тиеш, аңа бюджет акчаларының баш администраторларының бюджет хисабына тышкы тикшерү һәм авыл җирлеге бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапка бәяләмә әзерләү керә.

Авыл җирлеге Советы мөрәҗәгате буенча "Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Нармонка авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Контроль-хисап палатасы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

5. Авыл җирлеге Башкарма комитеты бу финанс елының 1 апреленнән дә соңга калмыйча аңа бәяләмә әзерләү өчен авыл җирлеге бюджетының үтәлеше турында хисап тапшыра. Авыл җирлеге бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә әзерләү бюджет акчаларының баш администраторларының еллык бюджет хисабына тышкы тикшерү күрсәткечләре нигезендә 1 айдан артмаган срокта башкарыла.

6. Авыл җирлеге бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районы Контроль-хисап палатасы тарафыннан авыл җирлеге Советына тапшырыла һәм бер үк вакытта авыл җирлеге Башкарма комитетына җибәрелә.

7. Ел саен, агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча, авыл җирлеге Башкарма комитеты авыл җирлеге Советына хисап финанс елы өчен авыл җирлеге бюджеты үтәлеше турында еллык хисап тапшыра, аңа авыл җирлеге Советының хисап финанс елы өчен авыл җирлеге бюджеты үтәлеше турындагы карары проекты, авыл җирлеге бюджеты үтәлеше турында башка бюджет хисабы һәм Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документлар кушыла.

8. Авыл җирлеге бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны карау нәтиҗәләре буенча авыл җирлеге Советы авыл җирлеге бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны раслау йә кире кагу турында Карар кабул итә.

Авыл җирлеге советы авыл җирлеге бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны кире каккан очракта, ул белешмәләрнең дөрес булмаган яисә тулы булмаган чагылышы фактларын бетерү һәм кабат тапшыру өчен 1 айдан артмаган срокта кире кайтарыла.

9. Авыл җирлеге бюджеты үтәлеше турындагы карар белән, авыл җирлеге бюджеты керемнәренең, чыгымнарының һәм кытлыгының гомуми суммасын күрсәтеп, хисап финанс елындагы авыл җирлеге бюджеты үтәлеше турындагы хисап раслана.

Хисап финанс елында авыл җирлеге бюджеты үтәлеше турында авыл җирлеге Советы карарына аерым кушымталар белән түбәндәге күрсәткечләр раслана:

- бюджетлар керемнәре классификациясе кодлары буенча авыл җирлеге бюджеты керемнәре;

- авыл җирлеге бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы буенча авыл җирлеге бюджеты чыгымнары;

- бюджетлар чыгымнары классификациясе бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча авыл җирлеге бюджеты чыгымнары;

- авыл җирлеге бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары классификациясе кодлары буенча финанслау чыганаклары.

86 маддә. Авыл җирлегенең муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле физик затларга Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан башка түләүләр буенча гавами норматив йөкләмәләрне һәм йөкләмәләрне билгели торган хокукый актлар нигезләмәләренең үтәлешен тәэмин итү, шулай ук дәүләт (муниципаль) контрактларының, бюджеттан акчалар бирү турындагы шартнамәләрнең (килешүләрнең) шартларын үтәү максатларында гамәлгә ашырыла.

2. Тышкы муниципаль финанс контроле ТР Лаеш муниципаль районы Контроль-хисап палатасының контроль эшчәнлеге булып тора.

3. Эчке муниципаль финанс контроле Федераль казначылыкның, ТР Лаеш муниципаль районының Финанс-бюджет палатасының контроль эшчәнлеге булып тора.

4. Алдан контроль авыл җирлегенең җирле бюджетын үтәү процессында бюджет бозуларны кисәтү һәм булдырмау максатларында башкарыла.

5. Алга таба контроль авыл җирлеге бюджеты үтәлеше нәтиҗәләре буенча

аларның үтәлешенең законлылыгын, исәпкә алуның һәм хисаплылыкның дөреслеген билгеләү максатларында гамәлгә ашырыла.

XIV БҮЛЕК. АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ӘЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ

87 маддә. Авыл җирлеге Уставы проектын әзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Авыл җирлеге Уставы проекты, авыл җирлеге Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары проекты авыл җирлеге Советына авыл җирлеге башлыгы, авыл җирлеге Советы депутатлары, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициатив төркемнәре тарафыннан кертелергә мөмкин.

2. Авыл җирлеге Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проектын әзерләү өчен авыл җирлеге Советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Авыл җирлеге уставы проекты, авыл җирлеге уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты, авыл җирлеге Уставын кабул итү турындагы мәсьәләне карау көненә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча, авыл җирлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында күрсәтелгән муниципаль хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук гражданнарның аны тикшерүдә катнашу тәртибен бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка җиткерү) белән рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш. Авыл җирлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук авыл җирлеге Уставына әлеге уставны шушы нормативларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (устав) яисә Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау рәвешендә үзгәрешләр кертелгән очракта, гражданнарның аны тикшерүдә катнашу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) таләп ителми.

4. Авыл җирлеге Уставы проекты, әлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында авыл җирлеге Советы карарлары буенча авыл җирлеге Советы утырышында аларны карау алдыннан әлеге Устав нигезендә гавами тыңлаулар үткәрелә, моңа әлеге уставны әлеге нормативларга туры китерү максатларында Уставка үзгәрешләр Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (Устав) яисә Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау рәвешендә кертелгән очраклар керми.

5. Авыл җирлеге уставын Федераль законга, Татарстан Республикасы законына туры китерү әлеге закон актларында билгеләнгән вакытта гамәлгә ашырыла.

Федераль законда, Татарстан Республикасы законында күрсәтелгән срок билгеләнмәгән очракта, авыл җирлеге уставын федераль законга, Татарстан Республикасы законына туры китерү чоры тиешле федераль закон, Татарстан Республикасы законы үз көченә керү датасын, авыл җирлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проектын рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм гавами тыңлауларда фикер алышу зарурлыгын, аның буенча гражданнар тәкъдимнәрен исәпкә алу, авыл җирлеге Советы утырышларының чиратлылыгын, мондый муниципаль хокукый актны дәүләт теркәве һәм рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) срокларын исәпкә алып билгеләнә һәм, кагыйдә буларак, алты айдан артмаска тиеш.

6. Авыл җирлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт белән авыл җирлеге Уставын яңа редакциядә бәян итү рөхсәт ителми. Бу очракта авыл җирлегенең яңа Уставы кабул ителә, ә элек гамәлдә булган авыл җирлеге Уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актлар авыл җирлегенең яңа Уставы үз көченә кергән көннән үз көчен югалткан дип таныла.

88 маддә. Авыл җирлеге Уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Авыл җирлеге Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проектын карау авыл җирлеге Советы Регламенты нигезендә кимендә ике укылышта авыл җирлеге Советы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Авыл җирлеге Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проектын беренче укылышта кабул иткәннән соң, күрсәтелгән проект авыл җирлеге башлыгы тарафыннан авыл җирлеге Советы депутатларына, хокук чыгару инициативасы хокукына ия башка субъектларга төзәтмәләр кертү өчен җибәрелә.

3. Авыл җирлеге Уставы, авыл җирлеге Советының Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары авыл җирлеге Советы депутатларының билгеләнгән санынан өчтән ике күпчелек тавыш белән кабул ителә.

89 маддә. Авыл җирлеге Уставының, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарның үз көченә керү тәртибе

1. Авыл җирлеге Уставы, авыл җирлеге Советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары, алар кабул ителгәннән соң, авыл җирлеге башлыгы тарафыннан федераль законда билгеләнгән тәртиптә муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәвенә алу өчен теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль Башкарма хакимият органының территориаль органына җибәрелә.

2. Авыл җирлеге Уставы, авыл җирлеге Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары дәүләт теркәвенә алынганнан соң рәсми басылып чыгарга

(халыкка җиткерелергә) тиеш һәм алар рәсми басылып чыкканнан (халыкка җиткерелгәннән) соң үз көченә керә.

Авыл җирлеге башлыгы муниципаль берәмлекнең теркәлгән уставын, муниципаль берәмлек уставы турында белешмәләрне, муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр кертү хакында муниципаль хокукый актны Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре уставларының дәүләт реестрына муниципаль берәмлек уставы турында белешмәләрне, муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр кертү турында муниципаль хокукый актны Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре уставларының дәүләт реестрына кертү турында хәбәр ителгән көннән алып җиде көн эчендә бастырып чыгарырга (халыкка җиткерергә) тиеш.

Башлык-Татарстан Республикасы
Лаеш муниципаль районы Нармонка
авыл җирлеге Советы рәисе **И. Ф. Мөбәрәкшин**